

Ringsakerfjellet

Ringvirkninger av hytteaktivitet
og betydning for regionen

FORORD

LENGST NORD i Ringsaker kommune ligger Ringsakerfjellet. Her finner du Sjusjøen, et av landets største og mest populære fritidsområder med over 6000 hytter. Grunneierne som forvalter hytteområdene har i tillegg til hytteturisme egen aktivitet innen industri, skog, jakt/fiske og jordbruk.

I DENNE RAPPORTEN retter vi søkelyset mot hva som skjer av økonomisk aktivitet i næringslivet på Ringsakerfjellet. Videre ser vi på nasjonale ringvirkninger av det som skjer på Ringsakerfjellet. Og ikke minst presenterer vi en analyse av hvilken rolle hyttebyggingen på Ringsakerfjellet spiller for økonomien og arbeidsmarkedet i regionen (kommunene Ringsaker, Lillehammer og Øyer).

RAPPORTEN er skrevet på oppdrag for Pihl AS og allmenningene Ringsaker, Nes, Furnes, Brøttum og Veldre. Studien baseres seg på Menons ringvirkningsmodell og rammeverk for netto ringvirkninger som har vært benyttet på flere liknende prosjekter.

UTREDNINGEN har vært ledet av partner og forskningsleder Leo A. Grünfeld, med seniorøkonom Tori H. Løge og analytiker Lars Hallvard Lind som prosjektmedarbeidere. Seniorøkonom Endre K. Iversen har vært kvalitetssikrer.

VI TAKKER OPPDRAGSGIVERNE for et spennende oppdrag. Vi takker også alle intervjuobjekter for gode innspill underveis i prosessen. Menon står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Leo A. Grünfeld,
Oslo, august 2018

SAMMENDRAG AV RAPPORTEN 4

06 DEL 01: RINGSAKERFJELLET – TRE ØKONOMISKE ANALYSER 6

10 DEL 02: RINGSAKERFJELLET 10

Hvor ligger Ringsakerfjellet? 10

Befolkning 10

Næringslivet 10

Næringslivet gjennom de siste 10 årene 13

Hytter og turisme på Ringsakerfjellet 16

Populær hyttestedstasjon 17

Allmenningenes rolle på Ringsakerfjellet 17

20 DEL 03: NASJONALE ØKONOMISKE EFFEKTER

Metode for å beregne Ringsakerfjellets ringvirkninger nasjonalt 20

Direkte effekter av aktiviteten på Ringsakerfjellet 21

Økonomiske effekter – ringvirkninger 24

Induserte effekter 27

28 DEL 04: HYTTEBYGGING – HVA BETYR DET FOR REGIONENS ØKONOMI?

Metode for beregning av regionale økonomiske effekter 28

Bidrag til økonomisk aktivitet i regionen 29

Effekt på arbeidsplasser og verdiskaping i regionen 34

Effekter på kommuneøkonomien 37

Virkning på miljø, idrett, helse, innbyggere 39

ANSVARLIGE FOR RAPPORTEN: Menon Economics ved Leo Grünfeld (partner og forskningsleder), Tori Løge (seniorøkonom) og Lars Hallvard Lind (seniorøkonom) DESIGN: Sigga Pia Olholm, Bull media Consulting AS
UTGIVER: Pihl AS, Sjusjøvegen 2001, 2612 Sjusjøen

SAMMENDRAG AV RAPPORTEN

LENGST NORD I RINGSAKER KOMMUNE ligger Ringsakerfjellet. Her finner du Sjusjøen, et av landets største og mest populære fritidsområder med mer enn 6000 hytter. Det er kort vei til alle Mjøsbyene og drøye 2 timers reisetid til Oslo. Dette preger hvem som bruker hyttene og turmulighetene i fjellet. Det

preger også hvor man finner leverandørene av varer og tjenester til alle de som bruker Ringsakerfjellet gjennom året.

EN STOR ANDEL av all bygge- og vedlikeholdsaktiviteten i den nordlige delen av Mjøsregionen er knyttet til hyttelivet der. Her spiller

Sjusjøen og Ljøsheim på Ringsakerfjellet en helt sentral rolle. Vi snakker faktisk om Norges største hyttekommune.

I DENNE RAPPORTEN beregner vi betydningen av reiselivet på Ringsakerfjellet ved tre ulike tilnærminger:

1. Vi kartlegger økonomisk aktivitet i næringslivet på Ringsakerfjellet. Verdiskaping og sysselsetting i bedriftene på Ringsakerfjellet, der størsteparten av aktiviteten kommer fra hyttebrukere og det øvrige reiselivet.

2. Vi beregner også alle nasjonale økonomiske ringvirkninger av kan knyttes til aktivitet på Ringsakerfjellet. Her regner vi med alle tilreisendes forbruk, som utgifter til transport og varekjøp gjort ved hjemsted. Her regnes også med indirekte leveranser til hyttebygging, reiselivet ved kjøp fra underleverandører, som Kiwi Sjusjøens innkjøp av mat fra norske grossister og lignende.

3. Vi beregner regionale virkninger på verdiskaping og sysselsetting som følge av hyttebygging de siste 5 årene. Med regionen mener vi Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune. Ringsakerfjellet har hatt sterk vekst i hyttebyggingen, noe som bidrar til omfattende inntekter til de som bor og jobber i regionen, også når vi tar høyde for at disse kunne jobbet andre steder.

DET ER GRUNNEIERNE ved Ringsakerfjellet som legger til rette for destinasjons- og hytteutviklingen man ser i regionen. Grunneierne er almenningene Ringsaker, Nes, Brøttum, Veldre og Furnes, og Pihl AS. I tillegg til å drive med tomteutvikling er grunneierne aktive eiere og pådrivere innen utvikling av løypenettet og andre reiselivstilbud som bidrar til å gjøre området attraktivt som destinasjon.

ALL ØKONOMISK AKTIVITET som kan knyttes til Ringsakerfjellet bidrar med 697 millioner kroner i verdiskaping, noe som er omtrent 0,02 prosent av Norges fastlands-BNP i 2016. Dette er på nivå med verdiskapingen i store norske virksomheter som XXL Sport & Villmark og AF-gruppen ASA. Dette illustrerer et viktig poeng ved reiselivet. Reiselivet er fragmentert og bidrar til aktivitet i mange ulike

Foto: CH/Visitnorway.com

bedrifter og næringer, slik at det ikke alltid er like synlig i statistikken. Når vi samler opp de ulike bidragene blir det tydelig at reiselivet ved Ringsakerfjellet bidrar til betydelig økonomisk aktivitet nasjonalt.

HVA SLAGS BETYDNING har hytte- og øvrig reiselivsaktivitet for regionen? De drøyt 600 fastboende ved Ringsakerfjellet har betydelig større tilbud av varer og tjenester i nærområdet enn andre liknende bosetninger utenfor sentrumsnære områder, fordi hyttebru-

kere bidrar med tilstrekkelig etterspørsel til at spesialiserte handelsbedrifter kan få lønnsom drift. Fastboende og andre i regionen nyter også godt av det velutbygde løypenettet, alpinanlegget og andre rekreasjonstilbud som hytteturismen muliggjør.

HYTTEBYGGINGEN har ført til langt høyere aktivitet i regionens bygg- og anleggsnæring, og gitt arbeid til folk som ellers ville gått ledige. Med regionen sikter vi til Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune. Aktivitet i bygg-

og anleggsnæringen i disse kommunene har hatt en sterk vekst, som også har vært høyere enn i andre kommuner med høy aktivitet innen hyttebygging som Trysil, Vinje og Hol (Geilo). Ringsaker har lenge hatt en solid bygg- og anleggsnæring som har evnet å ta på seg flere oppdrag og få økt verdiskaping til regionen, heller enn at oppdragene ved hyttebygging går til entreprenører utenfor regionen.

Tabell: Hovedtall fra den samfunnsøkonomiske analysen av Ringsakerfjellet (tall gjelder for året 2016).

Effekt i 2016	Ringsakerfjellet – Lokal næringslivsaktivitet	Norge – Totalt økonomisk fotavtrykk	Regionen – Effekt av hyttebygging
Arbeidsplasser i næringslivet	324	910	129
Verdiskaping i næringslivet (millioner kroner)	289	697	98
Omsetning i næringslivet (millioner kroner)	655	2 160	196

Foto: CH/Visitnorway.com

RINGSAKERFJELLET:

Tre økonomiske analyser

LENGST NORD i Ringsaker kommune ligger Ringsakerfjellet. Her finner du Sjusjøen, et av landets største og mest populære fritidsområder med over 6000 hytter. Det er kort vei til alle Mjøsbyene og drøye 2 timers reisetid til Oslo. Dette preger hvem som bruker hyttene og turmulighetene i fjellet. Det preger også hvor man finner leverandørene av varer og tjenester til alle de som bruker Ringsakerfjellet gjennom året.

DET ER KANSKJE IKKE så lett å se at hytteliv og bruk av fjellet i fritiden kan skape store økonomiske verdier for regionen, men faktum er at en stor andel av all bygge- og vedlikeholdsaktivitet i den nordlige delen av Mjøs-regionen er knyttet til hyttelivet. Og her spiller Sjusjøen og Ljøsheim på Ringsakerfjellet en helt sentral rolle. Vi snakker faktisk om en av Norges største hyttekommuner.

I DENNE RAPPORTEN retter vi søkelyset mot hva som skjer av økonomisk aktivitet i næringslivet på Ringsakerfjellet. Så går vi ett skritt videre og beregner hvor store verdier det skapes regionalt gjennom hyttebygging på Ringsakerfjellet. Regionen vi omtaler dekker Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune. Vi kunne sikkert utvidet dette nedslagsfeltet, men ett sted må man trekke en grense for regionen. Til slutt ser vi på de nasjonale ringvirkningene som kan knyttes til all aktivitet på Ringsakerfjellet. En nasjonal ringvirkningsanalyse sier noe om hvor store fotavtrykk Rings-

akerfjellet setter gjennom alle former for spredning av aktivitet ut i landet.

RAPPORTEN INNEHOLDER DERMED TRE ØKONOMISKE ANALYSER I ETT:

1. En presentasjon av Ringsakerfjellet og den økonomiske virksomheten på stedet
2. En nasjonal ringvirkningsanalyse som beskriver spredningen av aktivitet til hele landet
3. En beregning av hyttebyggingens betydning for regional økonomisk aktivitet

NÅR VI SNAKKER OM økonomisk aktivitet fokuserer vi på tre størrelser som normalt vies mest oppmerksomhet i samfunnsøkonomiske analyser: **sysselsetting, omsetning og verdiskaping**. Det er viktig å merke seg at vårt mål på sysselsetting ikke er helt likt som antall årsverk. I enkelte næringer er mange sysselsatt i deltidstillinger, ikke minst i reiselivsnæringen. Vårt sysselsettingsmål teller antall fast ansatte. Begrepet verdiskaping krever en forklaring. Verdiskapingen til en bedrift eller en næring er den merverdi som skapes. Målet kan beregnes på to måter. Man kan ta omsetningen og trekke fra alle underleveranser (vareinnsats). Alternativt kan man legge sammen lønnskostnadene og driftsresultatet. Det gir det samme tallet. Når all verdiskaping i samfunnet summeres opp får man målet BNP. (Se tabell 1.1 under)

PÅ RINGSAKERFJELLET bor det knappe 700 personer. Det jobber 282 personer i det lokale næringslivet. Næringslivet og hyttelivet på Ringsakerfjellet setter tydelige spor etter seg i norsk økonomi. En ringvirkningsanalyse av aktiviteten på Ringsakerfjellet viser at de nasjonale leveransene fra alle næringer summerer seg til en omsetning på over 2,1 milliarder kroner i året (2016). Det tilsvarer 910 sysselsatte og en verdiskaping på 697 millioner kroner i hele landet.

NÅR SAMFUNNSØKONOMER skal si noe om økonomiske effekter (virkninger), må man ha definert hva effektene skal komme fra. Man må se på en konkret investering, en tydelig endring eller et sjokk i økonomien. Vi har valgt å se på hyttebyggingen på Ringsakerfjellet de siste 5 årene som en slik konkret investering. Analysen viser at hyttebyggingen har skapt 129 arbeidsplasser i regionen. Det kan høres lite ut, gitt at over 20.000 personer jobber i regionens næringsliv. Men ser man dette i lys av ledighetstallene i regionen, vil le arbeidsledigheten ligget 50 prosent høyere dersom hyttebyggingen ikke hadde funnet sted. Man kommer derfor ikke utenom at hyttebyggingen på Ringsakerfjellet har spilt en helt sentral rolle som motor for økt aktivitet i regionen totalt sett.

”

Faktum er at en stor andel av all bygge- og vedlikeholdsaktivitet i den nordlige delen av Mjøs-regionen er knyttet til hyttelivet, og skaper store økonomiske verdier for regionen.

Tabell 1.1: Hovedtall fra den samfunnsøkonomiske analysen av Ringsakerfjellet (tall gjelder for året 2016).

	Ringsakerfjellet – Lokal aktivitet	Norge – Totalt økonomisk fotavtrykk	Regionen – Effekt av hyttebygging de siste fem årene
Arbeidsplasser i næringslivet	324	910	129
Verdiskaping i næringslivet (millioner kroner)	289	697	98
Omsetning i næringslivet (millioner kroner)	655	2 160	196

”

Man kommer derfor ikke utenom at hyttebyggingen på Ringsakerfjellet har spilt en helt sentral rolle som motor for økt aktivitet i regionen totalt sett.

RINGSAKERFJELLET

HVOR LIGGER RINGSAKERFJELLET?

I DEN NORDLIGSTE delen av Ringsaker kommune, lengst vest i Hedmark – finner man store utmarksarealer som ofte omtales under navnet Ringsakerfjellet. I dag er Ringsakerfjellet – der hytteområdene Sjusjøen og Ljosheim inngår – ett av Norges mest populære fritidsområder, med over 6000 hytter. Selve begrepet Ringsakerfjellet har ingen klart definert geografisk grense.

I DENNE RAPPORTEN har vi valgt å ta utgangspunkt i det som ligger innenfor de to postnummerne 2612 Sjusjøen og 2610 Mesnali. Dette dekker et område på 346 kvadratkilometer. Det har vært et mål å få med så mye som mulig av hytte- og fritidsaktiviteten i området. Samtidig har vi ønsket å dekke brorparten av eiendommene som ligger under de store bygdealmenninger i regionen.

BEBYGGELSEN i området består stort sett av hyttefelt, i tillegg til mindre bo- og handelsentrum ved Sjusjøen sentrum og Mesnali. Se illustrasjon 2.1 under.

BEFOLKNING

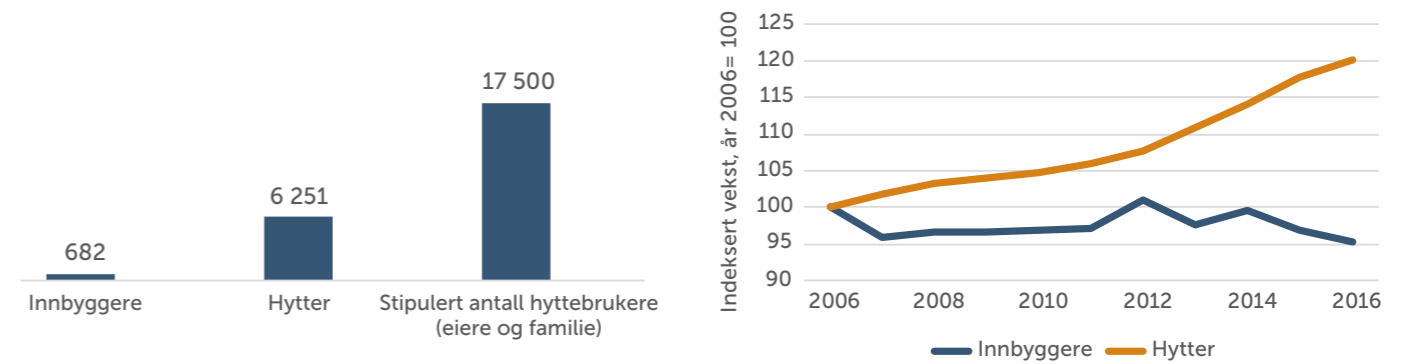
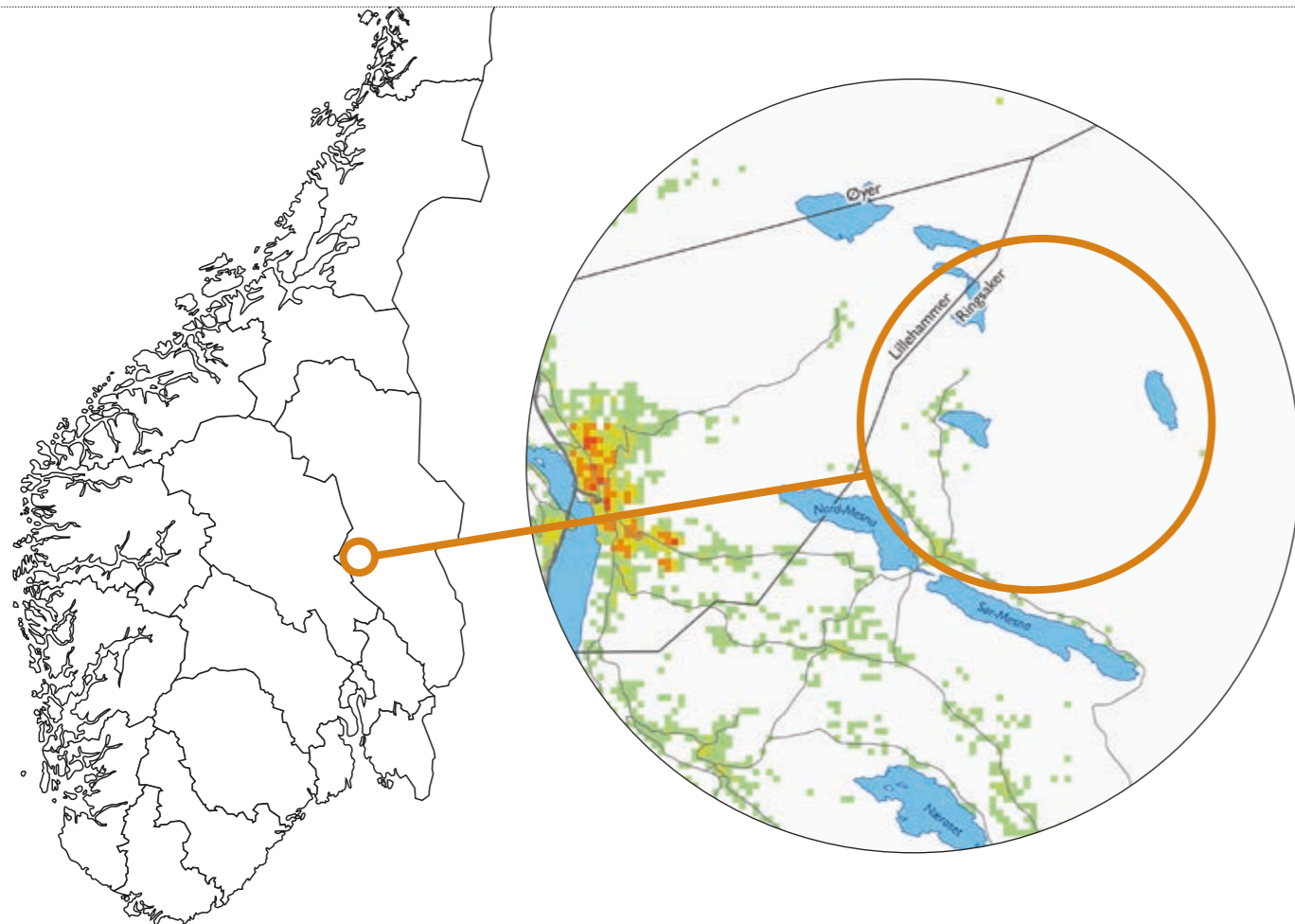
DETTE ER ET FJELLOMRÅDE med et stort antall fritidsboliger og aktivitetstilbud, men med et lavt antall fastboende. Ved siste registrering (2016) bodde det fast 682 personer på Ringsakerfjellet. De fleste av disse er bosatt i Mesnali og langs med vannet Nord-Mesna. Til sammenligning er det 6251 fritidsboliger i det samme området. Hytteaktiviteten bidrar til at befolkningen på Ringsakerfjellet mangedobles i helger og ferier. Figur 2.2 øverst på neste side viser størrelsen på antall fastboende innbyggerne og hyttebestanden i dag, samt utviklingen de siste ti årene.

NÆRINGSLIVET

DET ER REISELIVSAKTIVITET og virksomhet knyttet til hytteturisme som i første rekke danner grunnlaget for næringslivet på Ringsakerfjellet. Utmarksarealene har i lang tid vært Ringsakersfjellet største økonomiske ressurs og tradisjonelt har næringslivet i området vært sentrert rundt jordbruk, skogbruk og treforedling, men forvaltningen av utmarksarealene blir stadig mer rettet mot utvikling av tomter og etablering av infrastruktur for hytter.

DEN SAMLEDE omsetningen i næringslivet på Ringsakerfjellet var i 2016 på 655 millioner kroner. Bedriftene sysselsetter i overkant av 325 personer. I figuren nedenfor presenterer vi tall for ulike næringer i området. Det mest av næringsvirksomheten på Ringsakerfjellet kan knyttes til hytte- og reiselivsaktivitet. Se figur 2.3 nederst på neste side.

Illustrasjon 2.1: Avgrensning av Ringsakerfjellet, etter postnummer-/poststed. Kilde: Posten.no

Figur 2.2: Størrelse på innbyggere og og hyttebestand i 2016 og historisk. Kilde: SSB, Flognfeldt (2017)

EIENDOM OG TILKNYTTET aktivitet er den største enkeltnæringen på Ringsakerfjellet, målt etter omsetning. Det dreier seg i all hovedsak om aktiviteten til Pihl AS og almenningene Ringsaker, Nes, Brøttum, Furnes og Veldre. Dette er tradisjonelle grunneiere som eier og forvalter utmarksarealene på Ringsakerfjellet. Deres virksomhet dreier seg i hovedsak om tomte- og hytteutvikling, i tillegg til jordbruk og skogdrift. Som utviklere av eiendom legger grunneierne på mange måter premissene for det øvrige lokale næringslivet, og deres rolle for Ringsakerfjellet omtales nærmere i et eget avsnitt.

HANDELSNÆRINGEN er den nest største enkeltnæringen på Ringsakerfjellet, målt etter omsetning. Selv om handel i seg selv ikke direkte defineres som hytte- eller reiselivsnæring, er det god grunn til å gjøre det for Ringsakerfjellet. Handelstilbudet er i stor grad rettet mot tilreisende hyttefolk og øvrige turister, gitt at de tilreisende nærmest til enhver tid utgjør en større andel av befolkningen enn de lokale innbyggerne.

REISELIVSNÆRINGEN er størst målt etter antall ansatte. Reiselivsnæringen omfatter

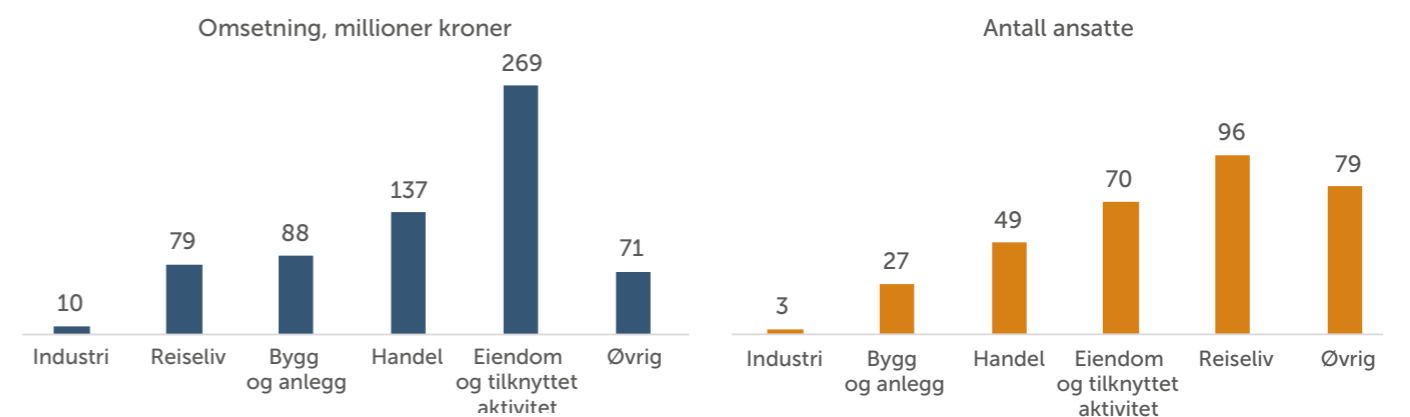
Nytt handelsbygg på Sjusjøen gjør hytteturen endra bedre tilrettelagt for gamle og nye gjester

HØSTEN 2018 skal et nytt bygg med moderne handelsfasiliteter stå klart på Graaten på Sjusjøen, driftet av Pihl eiendom. Kiwi Sjusjøen vil holde til i første etasje med hele 1400 kvadratmeter, noe som mangedobler kapasiteten til dagens Kiwi-butikk.

Nye Graaten vil også ha egne lokaler til Sport1, kafeteria med uteservering, og kontorlokaler til Destinasjon Sjusjøen. En samling av disse fasilitetene vil gjøre det enklere for både nye og gamle besøkende å ta seg fram ved destinasjonen, samtidig som det muliggjør økt aktivitet i det lokale næringslivet når flere ærend enkelt kan kombineres. En mer sentral rolle for destinasjonsselskapet kan spesielt bidra positivt for opplevelsen til nye tilreisende som er på dagsbesøk, leier hytte eller bor på Rustad hotell, og ønsker forslag til turer og andre opplevelser. Bedre tilrettelegging for nye gjester kan på sikt gjøre destinasjonen mer attraktiv hele året, slik at flere hytteeiere vil leie ut hyttene sine når de ikke selv er på Sjusjøen. Mer utleie og varme senger kan bidra til utvikling av sesongbaserte kommersielle aktiviteter i lav/skuldersesonger, slik man har sett på destinasjoner som Beitostølen.

Figur 2.3: Omsetning og sysselsetting i næringslivet på Ringsakerfjellet i 2016. Kilde: Menon (2017)

”

Tilrettelegging
av langrennsløypene
skjer i stor grad
via almenningene
og bidrag
fra hytteeiere.

Illustrasjon 2.2: De 10 største virksomhetene ved Sjusjøen/Mesnali

bedrifter innen overnatting, servering, transport og aktiviteter, som typisk er arbeidsintensive tjenester.

ILLUSTRASJON 2.2 over viser områdets 10 største virksomheter målt ved omsetning. Med unntak av Montebellostiftelsen er alle de største bedriftene innen eiendom, handel og reiselivsnæring, som alle er nært knyttet opp mot aktivitet ved hyttene.

VAREHANDELSBEDRIFTENE Kiwi på Sjusjøen og Gausdal landhandleri er blant områdets største. De hadde en samlet omsetning på 102 millioner kroner, noe som er 16 prosent av all omsetning i området. Også Jokerbutikken på Mesnali har betydelig aktivitet, med rundt 14 millioner kroner i omsetning i 2016. Utover dagligvarehandel finnes større forretninger for bruksartikler som Sport 1

på Sjusjøen, som i 2016 hadde en omsetning på i overkant av 11 millioner kroner.

DET FINNES ET STORT rehabiliteringssenter for kreftpasienter på Mesnali, drevet av Montebellostiftelsen. Beliggenhet i rolige og naturskjønne omgivelser som samtidig har nærhet til handelstilbud gjør det attraktivt å drive et slikt senter i området.

STORÅSEN OG CAMP SJUSJØEN er bedrifter som jobber direkte rettet mot reiselivet. Storåsen driver med anleggsarbeid og andre tjenester for hyttefelt som snøbrøyting og annet vedlikehold av vei, samt drift av bomstasjoner og parkering. Camp Sjusjøen er leirskole og leirsted som har hatt tilhold på Mesnali siden tidlig 60-tallet, og eies og drives av Det Norske Misjonsselskap. Opprinnelig var dette et sted for barneleirer for skoleklasser

fra Norge og Danmark, har det siden tidlig 2000-tallet også blitt utviklet et mer generelt overnattingstilbud for vanlige tilreisende.

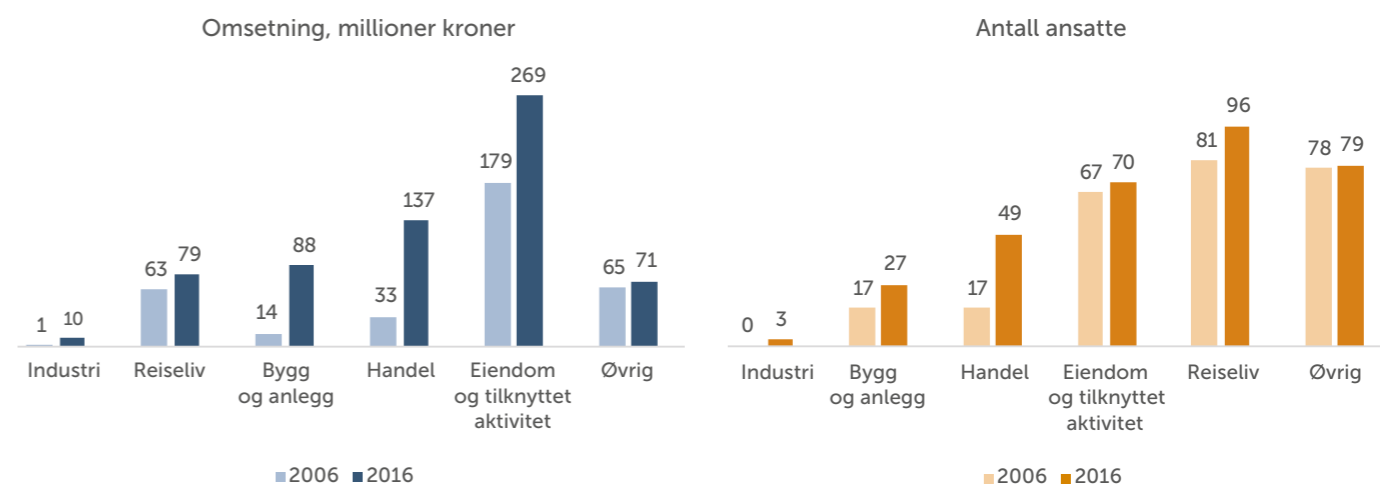
NÆRINGSLIVET GJENNOM DE SISTE 10 ÅRENE

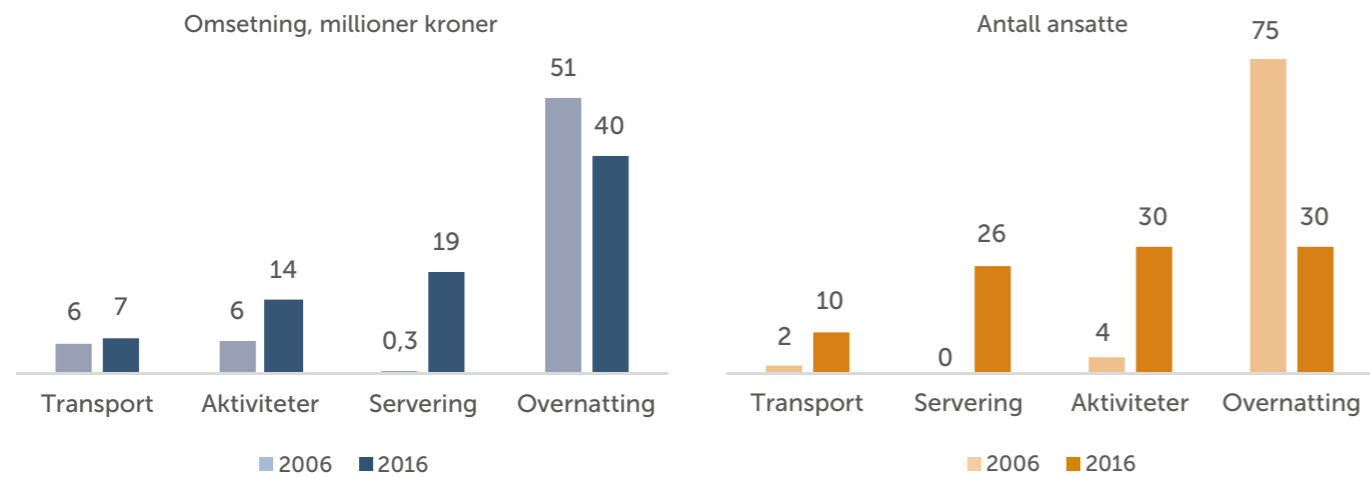
NÆRINGSLIVET på Ringsakerfjellet har hatt høy vekst de siste 10 årene. Samlet sett steg omsetningen blant regnskapspliktige foretak i regionen med 76 prosent, fra 2006 til 2016, noe som tilsvarer en årlig vekst på cirka 6 prosent. Sysselsettingen har hatt en mer beskjeden vekst på cirka 25 prosent samlet. Som det fremkommer av figur 2.5 nederst på siden, er det betydelige forskjeller mellom næringene.

DET ER VEKSTEN i handel og bygg og anlegg som i all hovedsak driver økningen i omsetning og arbeidsplasser på Ringsakerfjellet. Dette er igjen nært knyttet opp mot hytteutviklingen. I tillegg til at disse næringene er viktige i forbindelse med hyttebygging er det også her hytteeiere har hovedparten av sitt løpende forbruk, i følge undersøkelser. Både oppgradering og vedlikehold av hytter genererer etterspørsel etter bygg og anlegg og varehandel, og dagligvarer er ellers hyttebrukeres største utgiftspost

EIENDOM OG TILKNYTTET aktivitet handler som nevnt om aktiviteten til grunneierne Pihl AS og bygdealmenningene Ringsaker, Nes, Furnes, Veldre og Brøttum. Det har vært en omsetningsvekst på 33 prosent over periodens, mens antall ansatte har blitt noe redusert. Nedgangen i antall ansatte kommer av at Brøttum Almennning i 2006 hadde både sagbruk/treforedling og byggevarerhus i Mesnali, som gikk konkurs i 2008. De øvrige almenningene har hatt en moderat vekst i antall

Figur 2.5: Vekst i omsetning og sysselsetting i næringslivet på Ringsaker. Kilde: Menon (2017)

Figur 2.6: Vekst i omsetning og sysselsetting innen de ulike bransjene i reiselivsnæringen. Kilde: Menon (2017)

ansatte, men en svært sterk vekst i omsetning, som kompenseres for bortfalt av Brøttums aktivitet. En sterkere vekst i omsetning enn sysselsetting kan ha sammenheng med at aktiviteten til grunneierne blir stadig mer rettet mot salg og eiendomsutvikling og mindre mot jordbruk og skogbruk, som er mer arbeidsintensive næringer.

SELV OM HANDEL og bygg og anlegg typisk er de næringene som får størst aktivitet fra hytteturisme, er reiselivsnæringen viktig for hyttedestinasjoners attraktivitet. Tilbud som skiløyper, alpinbakke, serveringstilbud og annet er avgjørende for attraktive hyttedestinasjoner, og bidrar ofte til å opprettholde en mer jevn aktivitet også utenom aktivitetstoppene fra hytter i helger og fellesferier. Reiselivsnæringen hatt en vekst i omsetning på rundt 26 prosent samlet de siste 10 årene, og vekst i sysselsetting på rundt 20 prosent. Figur 2.6 øverst på siden viser utvikling i reiselivs-

næringen fordelt på bransjene overnatting, servering, aktiviteter og transport.

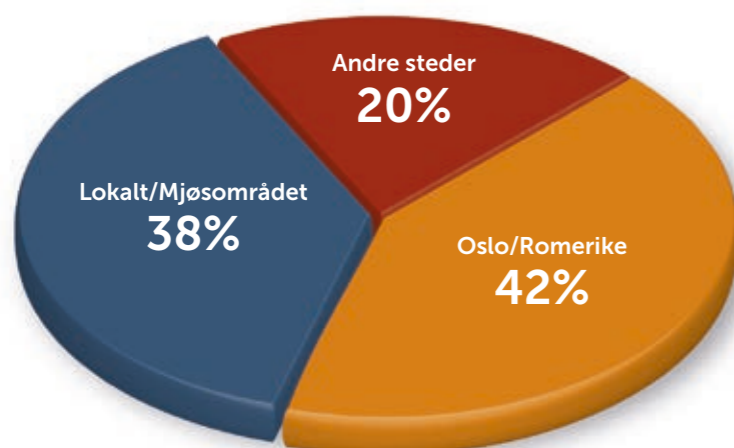
SAMMENSETNINGEN av reiselivsnæringen har endret seg fra 2006 da overnatting sto for det aller meste av aktiviteten. Sjusjøen Høyfjellshotell som ble stengt i 2013 sto for det aller meste av aktiviteten innen overnatting. Nå står servering og aktiviteter samlet for en større del av omsetningen og arbeidsplassene. I likhet med i andre vinterdestinasjoner i innlandet har det vært vanskelig å drive lønnsom hotellvirksomhet på grunn av sesongsvingninger. Tilbudet på Ringsakerfjellet har derfor gradvis blitt vridd mot hytter fremfor kommersielt reiseliv ved hoteller og campingplasser. Det som ikke kommer frem i denne figuren er at overnattingsaktivitet har begynt å ta seg opp igjen de siste årene. Det familiedrevne Rustad Hotell & Fjellstue har nå blitt modernisert og utvidet, og nyter godt av at Sjusjøen har fått et velutbygd løypenett

samtidig. I tillegg gjør delingsøkonomi og felles kommersielle bookingportaler at flere og flere private hytteeiere leier ut hyttene sine når de ikke selv benytter seg av dem, noe som viser igjen i regnskapstallene hos aktører som Sjusjøen Hytteutleie.

INNENFOR AKTIVITETER er Sjusjøen skisenter den største aktøren. Skisenteret ble opprettet i 2003 og har fire heiser og åtte nedfarter. Selv om området er mest kjent for langrenn er det mange familier som ønsker tilgang til alpint, og hytter i nærheten av alpinbakker er som regel mer attraktive enn hytter uten dette tilbudet i nærheten. Tilrettelegging av langrennsløypene skjer i stor grad via almenningene og bidrag fra hytteeiere.

INNEN SERVERING er Sjusjøen Café & Lucky Mat (åpnet i 2013) den klart største aktøren, med over 8 millioner kroner i omsetning i 2016. Caféen betjener både alpingjester, turfolk og hyttefeltene rundt alpinanlegget. Her selges alt fra matpakker til middag, og stedet kan bookes for events. Det finnes også mindre serveringsaktører i løypenettet hvor man kan kjøpe kaffe og påsmurt underveis i løpet av en skitur. De andre større serveringsaktørene ved Ringsakerfjellet er Låven Bar som ligger i Sjusjøen sentrum og Hygga Fjellkro på Ljøsheim. Låven Bar holder nå til i lokalene til tidligere Vertshuset Fjellheimen i Sjusjøen sentrum, og serverer mat og drikke i nyoppussede lokaler. Baren arrangerer også fra tid til annen konserter med kjente artister. Hygga fikk nye eiere i 2013, og serverer både pizza (den kjente elgpizzaen), hjemmelagde bakevarer og tradisjonell norsk husmannskost.

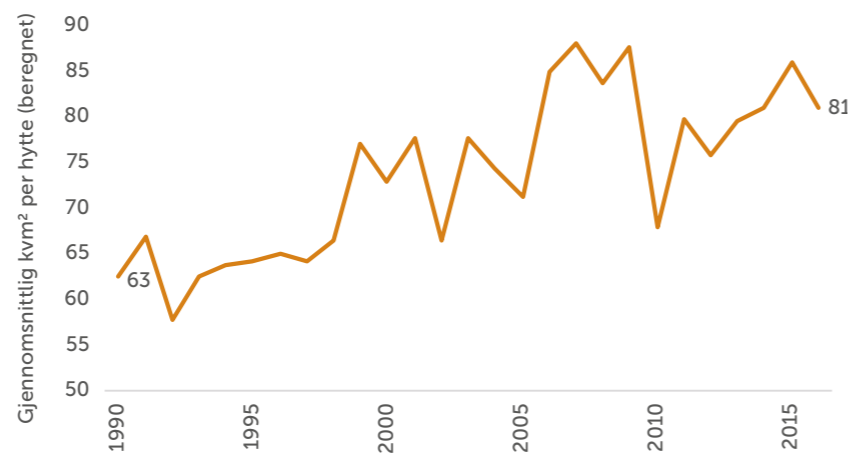
Figur 2.7: Illustrasjon av hvor de tilreisende kommer fra. Kilde: Flogensfeldt (2012)

”
Hvert døgn besøker
i gjennomsnitt omtrent
1700 hyttegjester
Ringsakerfjellet.

Hva kjennetegner hyttene ved Ringsakerfjellet?

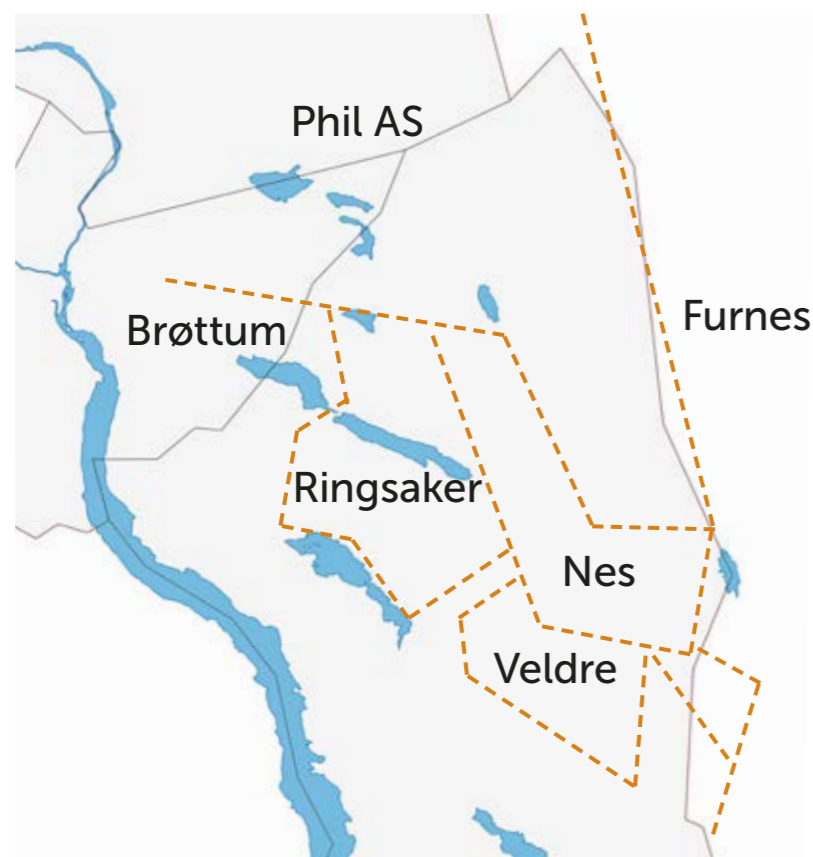
HYTTENE VED RINGSAKERFJELLET har over tid blitt større og mer moderne. Figuren under viser utvikling i gjennomsnittlig størrelse på nye hytter siden 1990-tallet. Det er betydelige svingninger fra år-til-år på grunn av spesielle enkeltprosjekter. Over tid ser vi likevel en tydelig tendens til at hyttene bygges større. I følge hytteleverandører i området oppføres det flest standardiserte hytter på 70-80 kvadratmeter («sportshytter»), som utviklerne selger ferdig bygget.

Figur 2.8: Utvikling i gjennomsnittlig størrelse på nye hytter over tid. Kilde: Beregnet basert på tall fra SSB (2017)

I FØLGE UTVIKLERE er det også i dag avgjørende for de fleste at det er opplegg for strøm og vann ved hyttene og mulighet for fasiliteter som kabel-TV og internett. Tomteutviklerne tilrettelegger dermed som regel for dette på forhånd. Det er fortsatt et flertall av tradisjonelle hytter i Ringsakerfjellet, uten at det er noe entydig grense på tradisjonelt og moderne. I 1990 var det rundt 4000 hytter på Sjusjøen/- Mesnali, mens det i dag er 6250. Med 1990 som skille er altså over 60 prosent av hyttene tradisjonelle. I Flognefeldt 2012 oppgir også de fleste å ha tradisjonelle fritidsboliger. I følge aktører i området har det lenge vært stor byggeaktivitet knyttet til oppussing og oppgradering, og mange av hyttene som er bygget i tradisjonell stil har trolig moderne fasiliteter i dag.

Figur 2.9: Kart over Ringsakerfjellet og Almenningenens områder.

HYTTER OG TURISME PÅ RINGSAKERFJELLET

Hvem besøker Ringsakerfjellet? Hvert døgn besøker i gjennomsnitt omtrent 1700 hyttegjester Ringsakerfjellet. Samlet viser Menons beregninger rundt 628 000 gjestedøgn fra private hyttebrukere i 2016. Undersøkelser viser at kort reisevei er en av de viktigste faktorene når man bestemmer seg for hvor man skal kjøpe hytte. Ofte nevnes 2 timer som en smerteterskel. Ringsakerfjellet ligger nærme både for den store befolkningen i Oslo-regionen og for de som bor i Mjøsregionen. I følge Hyttebrukerundersøkelse på Sjusjøen 2010/2011 (Flognefeldt, 2012) kommer flestparten av hytteeierne nettopp fra Mjøsområdet eller Oslo og Romerike. Dette er områder som har opplevd betydelig befolknings- og inntektsvekst de siste 10-20 årene.

DE FLESTE av de kommersielle overnattings-turistene kommer også fra disse områdene. Basert på SSBs overnattingsstatistikk for hele Ringsaker kommune beregner vi rundt 37 000 kommersielle gjestedøgn på Ringsakerfjellet i 2016. Det ligger også et par DNT-hytter (Skolle og Åkersetra) i området som hovedsakelig tar i mot grupper som skole-

Almenning	Samlet areal (dA)	Antall hytter	Omsetning	Antall ansatte
Ringsaker	85 000	1 500	81 millioner	19
Pihl	250 000	2 900	66 millioner	11
Brøttum	23 000	1 100	40,5 millioner	3
Furnes	116 000	430	25,5 millioner	27
Nes	75 000	330	10 millioner	3
Veldre	43 000	10	5,5 millioner	1

Tabell 2.1: Nøkkeltall for Ringsakerfjellets almenninger. Kilde: Hjemmesidene til de ulike selskapene, Proff (2017)

klasser og bedrifter, og disse hadde samlet 1800 gjestedøgn i 2016.

POPULÆR HYTTEDESTINASJON

I VGs nye kåring av Norges beste vinterhyttestedestinasjoner, ender Sjusjøen på førsteplass. Dette er ikke den første kåringen som rangerer Sjusjøen på topp. Som de fleste hyttestedestinasjoner i Norge er naturskjønne omgivelser et premiss for attraktiviteten ved Ringsakerfjellet, men det behøves også fasiliteter og infrastruktur for å gjøre destinasjoner attraktive. I tillegg til korte reiseavstander til store befolkningsrike og kjøpesterke områder, og et godt utbygget handels- og tjenestetilbud er langrennsløypenettet ved Sjusjøen i verdensklasse. Etter at grunneierne og lokale reiselivsaktører har engasjert seg i et spleiselag om Ringsakerfjellet Fritid, har man fått en gradvis utbygging av løypenettet, som i 2016 nådde 350 kilometer med løyper. Det nesten utelukkende lokale organisasjoner som vedlikeholder løypene, og omfanget vitner om at man har fått til et godt spleiselag rundt fellesgodene. Etter hvert som stedet har blitt kjent for langrennsløypene har området også blitt stadig mer attraktivt for skiturister på dagstur fra både nærområdene og Osloområdet. Skiløypene krever også typisk mindre snø enn andre områder før de er brukbare, fordi underlaget er mindre kupert og flere steder har asfalterte veier som underlag.

RINGSAKERFJELLET er også snøsikkert. Global oppvarming bidrar til å gjøre alle deler av landet mindre snøsikre, men med sitt relativt stabile innenlandsklima har Sjusjøen blant landets beste snøforhold, med en forventet skisesong fra november til april. Deler av skiløypenettet er også grunnpreparert på forhånd med mindre ujevnheter, og disse traséene kan brukes som tidligløypenett,

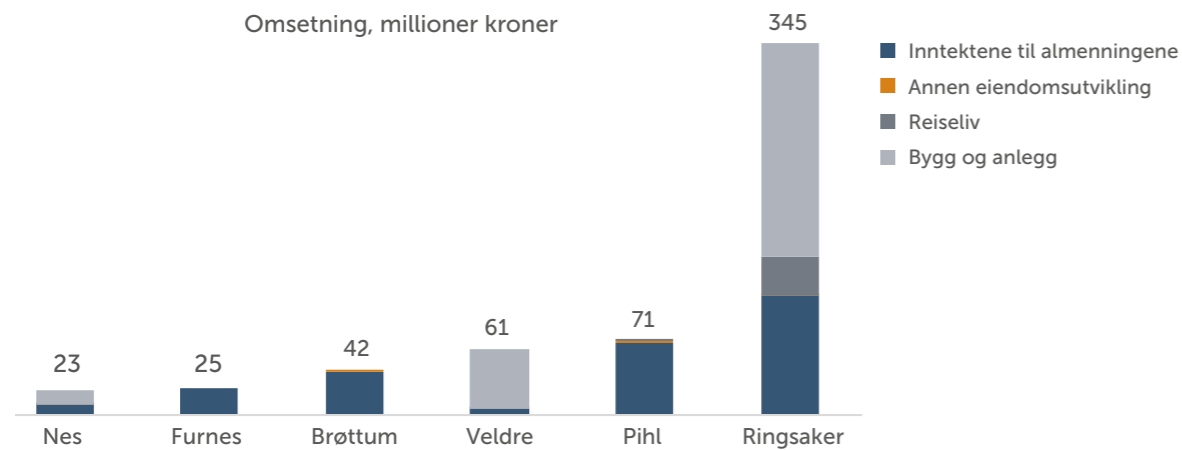
AALMENNINGENES ROLLE PÅ RINGSAKERFJELLET

Ringsakerfjellet eies av fem store bygde almenninger og selskapet Pihl AS, som har eiendomsrett over størsteparten av utmarksområdene. Både almenningene og Pihl AS er grunneiere, men selskapene er igjen eid av alle de bruksberettigede i områdene. Tradisjonelt har almenninger hatt jordbruk, tømmer og trelast som hovedvirksomhet, men i nyere tid er store deler av virksomheten sentrert rundt tilrettelegging og formidling av hytter og tomter, i tillegg til salg av jakt- og fiskekort. Grunneierne er også katalysatorer for jordbruket i distriktet ved å tilby ulike typer rabatter til gårdsbrukerne. Noen av almenningene tilbyr blant annet rabatter på byggevarer til vedlikehold av driftsbygninger, mens andre gir direkte tilskudd til nybygg.

GRUNNEIERNE foretar finansiering av tjenester som utbygging av vann- og kloakk til hyttene på vegne av fellesskapet, i tillegg til investering i ferdsselsveier og parkeringsplasser ved hytte- og friluftsområdene. Grunneierne står også for finansiering av rekreasjonsgoder på vegne av fellesskapet, som merking av stier og skiløyper. Den løpende aktiviteten med utvikling og vedlikehold av fellesgoder finansieres blant annet gjennom serviceavgift fra hytteeierne. Tabell 2.1 over viser nøkkelopplysninger om Pihl AS og de ulike almenningene i 2016.

PIHL OG ALMENNINGENE er også involvert i annen aktivitet i Ringsaker kommune gjennom eierandeler og aktive styringsposter i næringsliv og foreninger i kommunen. I Figur 2.10 på neste side viser vi virksomhetenes egen omsetning og almenningenes «eier-

Figur 2.10: Almenningenes direkte omsetning og indirekte via eierskap i andre virksomheter i 2016. Kilde: Menon (2017)

messige» andel av omsetning hos bedrifter der de har betydelige aksjeposter.

DEN SAMLEDE omsetningen i Sjusjøen/Mesnalia er på 312 millioner kroner, der store deler av inntektene kommer fra aktivitet på Ringsakerfjellet. Det er kun Brøttum og Pihl som har

sine firmaer registrert på Sjusjøen/Mesnalia, men store deler av arealene og hyttene til de andre almenningene ligger innenfor området. Almenningen står for betydelig aktivitet innen reiseliv og anleggsarbeid i Ringsaker kommune som i all hovedsak er lokalisert ved tettstedene Sjusjøen/Mesnalia, der tjenestene kommer hele

lokalsamfunnet til gode. I tillegg til at løypenett og tjenester tilknyttet hytteområdene er finansiert av almenningenes egen aktivitet har almenningene opprettet både egen og felles reiselivsvirksomhet og bygg- og anleggsaktivitet relatert til hyttelivet. I tabellen på neste side beskriver vi denne aktiviteten nærmere.

Virksomheter almenningene driver/er betydelige eiere i:

Ringsakerfjellet fritid AS → RINGSAKFJELLET FRITID AS er et selskap som har som formål å utvikle rekreasjonstilbudet på Ringsakerfjellet, og eies av Pihl, Ringsaker og Nes Almanning.

Sjusjøen og omegn skiforening → SJUSJØEN OG OMEGN SKIFORENING ble opprettet i 2010 og eies av Nes, Ringsaker og Brøttum Almanning, Pihl, samt bidrag fra velforeninger, næringslivet og hytteeiere. Foreningen står for merking, skilting, utvikling og vedlikehold av stier, sykkelveger og skiløyper. Foreningen sørger også for oppdaterte løypekart både for sti, sykkel og ski. Per i dag tilbyr foreningen 300 kilometer merkede preparerte skiløyper, i tillegg til utallige kilometer merkede turstier og sykkelveger.

Sjusjøen hytteutleie → SJUSJØEN HYTTEUTLEIE har vært drevet av Ringsaker Almanning siden 90-tallet, og formidler utleie av privateide hytter på Sjusjøen. Firmaet har de senere årene også bygget noen egne større hytter med konferansefasiliteter som typisk formidles til kunder i bedriftssegmentet. Firmaet opplever kontinuerlig omsetningsvekst, og etterspør for tiden flere hytter som de kan leie ut. Tjenesten bidrar til å øke varme senger på Sjusjøen.

Tretoppfhyttene → TRETOPPHYTTE er et annerledes overnattingstilbud bestående av hytter plassert høyt oppe i trær, startet av en lokal gründer med medfinansiering fra Veldre Almanning. Hyttene har fått betydelig nasjonal oppmerksomhet og eieren opplever økt etterspørsel fra år til år.

Sjusjøen Alpin → SJUSJØEN ALPIN er Sjusjøens slalomanlegg som ble oppført i 2003 og er 100 prosent eid av Ringsakerfjellet Fritid, som igjen er eid av Pihl AS og Ringsaker og Nes Almanning. Anlegget består av fire heiser og åtte nedfarer på til sammen syv kilometer. Til tross for at Sjusjøen er mest kjent for turterreng og langrennsløyper blir også alpint stadig mer populært.

Ringsakerfjellet Drift AS → RINGSAKFJELLET DRIFT AS er et entreprenørselskap eid hovedsakelig av Ringsaker og Nes almanning. Selskapet skal blant annet forestå anleggsarbeid i tilknytning til grunneierens utbygging i fjellet.

Ringalm Tre → RINGALM TRE er et treforedlingselskap eid av Ringsaker, Nes og Veldre Almanning med hovedkontor på Næroset. Selskapet foredler tre fra skogene på Ringsaker og tilbyr blant annet interiørpanel, gulv og konstruksjonsvirke i behandlet tre som formidles blant en rekke forhandlere over hele Norge, deriblant ByggMakker på Næroset.

Graaten AS → GRAATEN AS (tidl. Even Graaten AS) eies av Pihl, eier og utvikler Graaten-området i Sjusjøen sentrum, med bygging av ny dagligvare, sportsbutikk og spisested.

Fotnoter

1. Dette innbyggertallet er anslått på bakgrunn av en sammensetning av seks grunnkretser, som best (men ikke fullstendig) representerer området definert av de to poststedene Sjusjøen og Mesnalia.
2. Tallmateriale for fritidsboliger fordelt på postnummer, i Ringsaker kommune, levert av SSB.
3. Stipulert antall hyttebrukere er beregnet ved å ta antall hytter multiplisert med en gjennomsnittlig husstandsstørrelse på 2,8. Gjennomsnittlig antall barn blant respondentene i undersøkelsen Flognfelt 2012 er 0,8. Antar for øvrig 2 voksne per husholdning.
4. Virksomhetene som er lagt til grunn i denne beregningen er private regnskapspliktige foretak med besøksadresse i enten Sjusjøen eller Mesnalia (postnummer 2610 og 2612). I tillegg inkluderer vi aktivitet fra almenningene Furnes, Ringsaker, Veldre og Nes. Disse har foretakene registrert i Brummundal og Næroset, men brorparten av aktiviteten er knyttet til hytte- og utmarksarealene på Ringsakerfjellet, og er derfor tatt med i analysen.

NASJONALE ØKONOMISKE EFFEKTER

Ringsakerfjellets fotavtrykk i norsk økonomi

SOM LANDETS STØRSTE fjellhyttekommune, er det grunn til å forvente at aktivitetene på Ringsakerfjellet setter spor i store deler av landet. I forrige kapittel fokuserte vi på regionen bestående av Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune. I dette kapitlet ser vi på økonomiske effekter i hele landet av all reiselivsaktivitet på Ringsakerfjellet i ett år – 2016. Denne analysetypen omtales ofte som en ringvirkningsanalyse. En nasjonal ringvirkningsanalyse er langt enklere enn den effektanalysen vi gjennomførte i forrige kapittel. Ringvirkningsanalyser kan være nyttige for å synliggjøre hvor mye aktivitet her i landet som kan knyttes til hytteliv og øvrig reiseliv på Ringsakerfjellet. Analysen sier derimot lite om den faktiske virkningen på sysselsetting og verdiskaping, slik vi gjorde i forrige kapittel. I 2016 var ledigheten i Norge lav og det er grunn til å tro at aktiviteten på Ringsakerfjellet ikke skaper noe merverdi samfunnet totalt sett, ettersom arbeidskraft og kapital kunne blitt brukt andre steder i økonomien. En rekke reisemål rundt

omkring i landet utfører årlige ringvirkningsanalyser på nasjonalt nivå, og det er derfor interessant å kunne sammenlikne Ringsakerfjellet som reisemål med andre reisemål.

METODE FOR Å BEREGNE RINGSAKERFJELLETS RINGVIRKNINGER NASJONALT

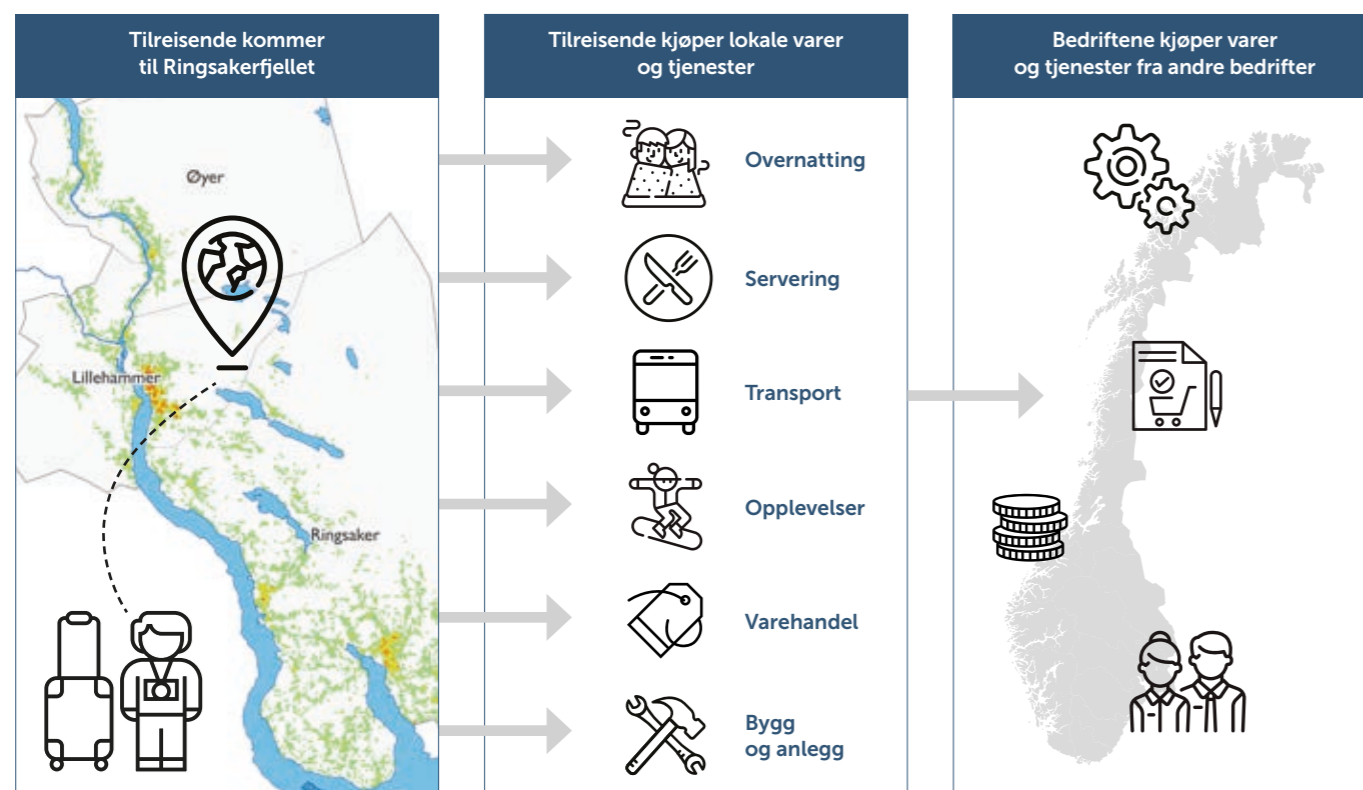
I EN RINGVIRKNINGSANALYSE analyserer vi reiselivsnæringen fra konsumentens side (turisten). I tillegg til dette utgangspunktet, reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet, har vi i beregningene også inkludert selskapet RingAlm AS og deres økonomiske virksomhet. Dette for å best mulig belyse den økonomiske effekten av almenningenes aktivitet, på Ringsakerfjellet. RingAlm AS er et konsern med virksomhet innen flere områder, men primært innen treforedling. Konsernet hadde i 2016 en omsetning på i overkant av 300 millioner kroner.

VI STARTER med å kartlegge omfanget av alle typer tilreisende og deres forbruk. Når

alt dette er summert får vi et anslag på totalt reiselivsrelatert forbruk. Virksomhetene der de tilreisende legger igjen penger har selv behov for innkjøp av ulike innsatsfaktorer. Restauranter kjøper inn mat- og drikke fra grossister og skisenteret har behov for økonomi og regnskapstjenester fra et regnskapsbyrå. Slik får man ytterligere virkninger nedover i verdikjeden. Prosessen er illustrert i figuren under. Hvilke næringer som får virkninger kan vi lese ut fra SSBs oversikt (det såkalte kryssløpet) over hvordan næringer leverer til hverandre nasjonalt.

NÅR REISELIVET BIDRAR til økt omsetning i næringslivet, går en del av omsetningen til å lønne nye ansatte. En del av lønnen til de ansatte vil tilfalle lokaløkonomien igjen, gjennom såkalte induserte ringvirkningseffekter. Lønnstakerne bruker store deler av sin disponible inntekt på bolig, dagligvarer og andre varekjøp, der størsteparten skjer i lokalsamfunnet.

Illustrasjon 3.1: Illustrasjon av økonomiske ringvirkninger av reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet. Kilde: Menon (2017)

Faste utgifter til fritidsboliger 2016	Tall i millioner kroner
Bygg og anlegg	299

Tabell 3.1: Samlet byggekost for nye fritidsboliger i Ringsaker 2016. Kilde: Flogfeldt (2012), Hytteleverandører (2017)

Faste utgifter til fritidsboliger 2016	Tall i millioner kroner
Bygg og anlegg	309
Varehandel	39,7
Annet	99,3

Tabell 3.2: Hyttenes samlede faste utgifter i 2016. Kilde: Flogfeldt (2012), SSB (2017)

I DETTE KAPITTELET presenteres beregninger av de økonomiske bidragene knyttet til reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016. Det er tre forhold som skiller denne analysen fra det som presenteres i kapittel 4, som tar for seg effekten på lokaløkonomien av hytteutbyggingen de siste årene. Dette er:

1. Tidsperioden. I dette kapitlet ser vi kun på ringvirkningene av aktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016. Senere ser vi på perioden 2012 til 2016.

2. Nedslagsfeltet. I dette kapitlet ser vi på ringvirkningene av reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet for hele norsk økonomi. Senere i rapporten ser vi på den lokale effekten i form av kommunene Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune.

3. Avgrensningen av «aktivitet». I dette kapitlet inkluderes all reiselivsaktivitet, også overnattinger ved kommersielle overnattingsinstitusjoner på Ringsakerfjellet samt

virksomheten knyttet RingAlm, en sentral virksomhet på Ringsakerfjellet.

DIREKTE EFFEKTER AV AKTIVITETEN PÅ RINGSAKERFJELLETT

Bidrag gjennom bygging av hytter

Som det senere fremkommer i kapittel 4 var det en kraftig utbygging av fritidsboliger på Ringsakerfjellet i perioden fra 2012 til 2016. I 2016 alene ble det ferdigstilt 123 fritidsboliger på Ringsakerfjellet, og kun 12 fritidsboliger andre steder i Ringsaker kommune. Selv om antallet ferdigstillelser i 2016 er lavere enn i alle de tre årene fra 2013 til 2015 er det kun ytterligere ett annet år, når vi ser på data tilbake til 1991, hvor det var et høyere antall ferdigstillelser på Ringsakerfjellet. Dette var i 2006, hvor det ble ferdigstilt 133 fritidsboliger.

SAMLET BYGGEKOST for oppføring av en ny fritidsbolig på Ringsakerfjellet i 2016 er anslått til 2,43 mill. kroner (se kapittel 4). Vi fin-

ner at oppføring av fritidsboliger på Ringsakerfjellet i 2016 hadde en samlet omsetning på 299 mill. kroner. Se tabell 3.1 over.

Bidrag gjennom hytteeierens faste driftskostnader

Ringsaker kommune er Norges største hyttekommune. I 2016, som er året vi analyserer i dette kapitlet var det 6 879 fritidsboliger i Ringsaker kommune. 6 251 av disse fritidsboligene, over 90 prosent, ligger på Ringsakerfjellet. Hytteeierskap medfører faste eierutgifter, som påløper uavhengig av hvor ofte fritidsboligen benyttes. Dette har vi omtalt nærmere i kapittel 4.

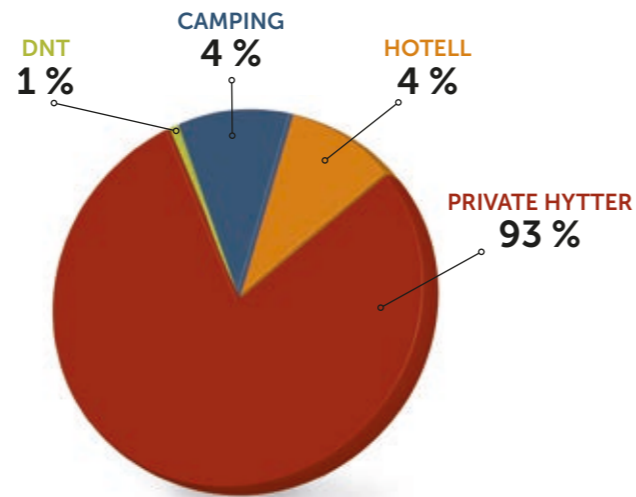
UTOVER BYGGEKOSTNADENE i forbindelse med oppføring av nye fritidsboliger utgjorde de faste driftskostnadene av fritidsboligene på Sjusjøen en samlet omsetning på i underkant av 150 millioner kroner. Dette er de faste kostnadene for alle fritidsboligene på Ringsakerfjellet, fratrukket en andel som det antas ikke er i bruk. Det er utgifter til strøm

Tabell 3.3: Oversikt over antall gjestedøgn på Ringsakerfjellet i 2016, fordelt på segment. Kilde: Flogfeldt (2012), Statistikknett.no, DNT, SSB og Menon (2017)

Overnattingssegmenter	Private hytter	Hotell	Camping og grender	DNT-hytter	Totalt
Antall gjestedøgn, 2016	1 036 000	12 000	25 000	1 800	1 075 000

Konsumgrupper	Millioner kroner	Andel
Transport	7	1 %
Overnatting/losji	17	3 %
Aktiviteter	24	4 %
Andre utgifter	26	4 %
Servering	45	8 %
Varehandel	462	80 %
Total	581	

Tabell 3.4: Bruksavhengig konsum på Ringsakerfjellet i 2016, fordelt på konsumgrupper. Kilde: Flognfeldt (2012), SSB, DNT og Menon (2017)

Figur 3.2: Bruksavhengig reiselivskonsum på Ringsakerfjellet i 2016, fordelt på besøkssegmenter. Kilde: Flognfeldt (2012), SSB, DNT og Menon (2017)

og brensel, samt møbler og annet utstyr til fritidsboligene som utgjør den største andelen av de faste kostnadene knyttet til eierskap av fritidsboliger Videre følger kommunale skatter og avgifter og annet inventar til hyttene

PROVENYET fra eiendomsskatten på fritidsboliger på Ringsakerfjellet er beregnet til om lag 22 mill. kroner i 2016. Beregningene bygger på funn i tidligere utredninger, supplert med innhentet prisstatistikk fra Eien-

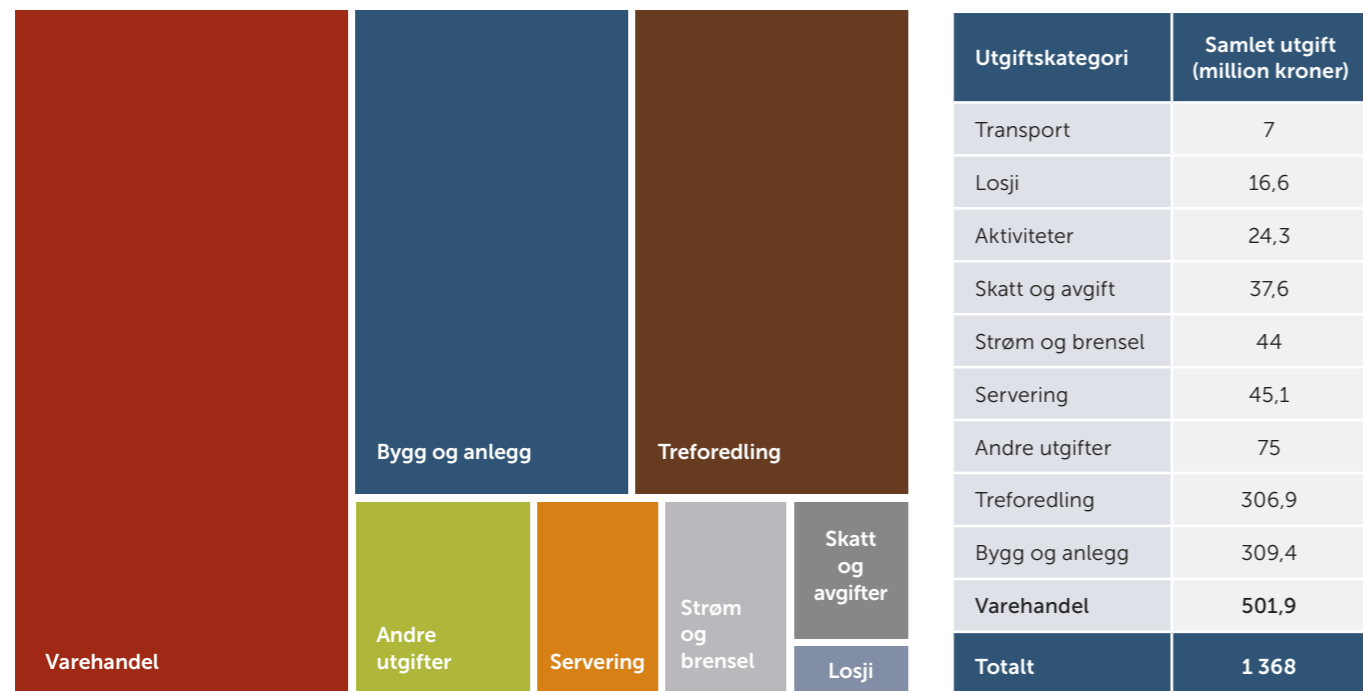
domsverdi og SSB. Eiendomsskattesatsen i Ringsaker kommune har steget de siste årene. Satsen var i 2011 på 2 promille, men hadde i 2016 steget til 4,75 promille, av omsetningsverdi.

Bidrag gjennom forbruk/døgnkonsum
Døgnkonsumet er det bruksavhengige konsumet, i forbindelse med feriering på Ringsakerfjellet for hytteturister så vel som gjester ved kommersielle overnattingssteder. Bereg-

ningene av det samlede bruksavhengige konsumet fra turister på Ringsakerfjellet fordrer at en først utarbeider et anslag for antallet gjestedøgn som ble tilbragt på Ringsakerfjellet i 2016, av turister. Tabell 3.3 på forrige side angir dette, fordelt på overnattingssegmenter.

VI FINNER at det samlet ble tilbragt over 1 million gjestedøgn på Ringsakerfjellet i 2016, basert på SSBs hyttestatistikk og hyttebruksstatistikk fra Flognfeldt (2018).

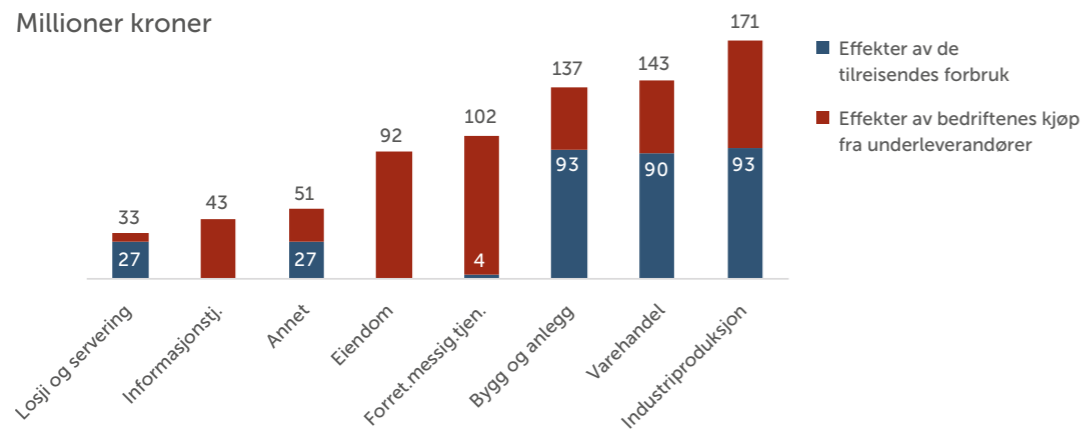
Figur 3.3: Reiselivskonsum og -investeringer på Ringsakerfjellet i 2016 (om lag 1 milliard kroner) – fordelt på hovedgrupper. Kilde: Brønnøysund-registeret, SSB, Flognfeldt (2012), TØI (2010) og Menon (2017)

”
Turistenes bruksavhengige konsum på Ringsakerfjellet var på 370 millioner kroner i 2016.

Foto: CH - Vistnorway.com

Figur 3.4: Verdiskaping i norsk økonomi knyttet til reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet (2016), i millioner kroner, fordelt på næringer. Kilde: Menon (2017)

FOR KOMMERSIELLE overnattinger er det anvendt offentlig tilgjengelig tall, men dataene er kun oppgitt på kommunenivå. Vi har anslått antallet gjestedøgn på hoteller, campingplasser og hyttegrender til henholdsvis 12 000 og 25 000 i 2016, ved å anvende regnskapsdata fra Brønnøysundregisteret. Tall fra de to DNT-hyttene Skolla og Åkersætra har vi hentet inn direkte, og er tallfestet til i underkant av 2000 gjestedøgn samlet 2016.

DE ULIKE SEGMENTENE av tilreisende har ulikt konsum, både i form av hvor mye og i form av hva de har utgifter til. Hotellgjester har naturlig nok vesentlig høyere utgifter til losji, enn hva tilsvarende er for overnattende på hyttegrender og i private hytter. Fremstillingene ovenfor viser fordelingen av det beregnede bruksavhengige konsumet, fordelt på hhv. konsumgrupper og på besøkssegmenter.

DET SAMLEDE bruksavhengige konsumet, fra tilreisende turister til Ringsakerfjellet er beregnet til rett i overkant av 580 millioner kroner. Som det fremkommer av tabell 4.4 øverst er det varehandel som er den klart viktigste gruppen av bruksavhengig konsum. Dette kan tilskrives at det på Ringsakerfjellet er private hytter som står for den klart største andelen gjestedøgn, og dermed av konsumet (som det fremgår av figur 3.2 på side 22).

Samlet direkte bidrag fra reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016

Den samlede omsetningen på Ringsakerfjellet, som kan knyttes til reiselivsforbruk og -investeringer, beløper seg til over 1,3 milliarder kroner, i 2016. Utgifter til varehandel utgjorde i underkant av halvparten av dette beløpet. Videre følger investeringer i nye fritidsboliger og treforedlingsvirksomhet, som utgjorde om lag 30 prosent av denne summen. Som det følger av figur 3.3, nederst på side 22, fordeles de

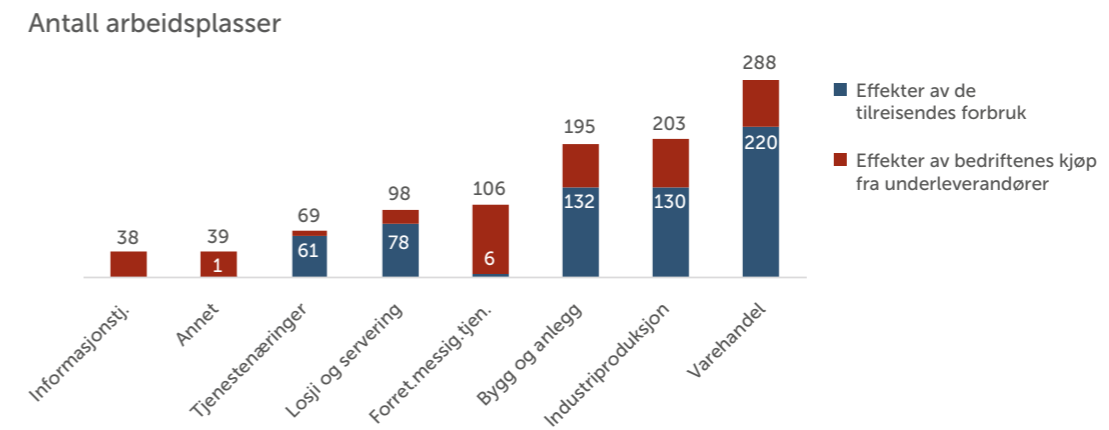
resterende 20 prosent av utgiftene til tilreisende til Ringsakerfjellet jevnt mellom fem ulike andre hovedposter.

DET BEREGNEDE reiselivskonsumet til i overkant av 1,3 milliarder inkluderer alle utgiftene til Ringsakerfjellet hadde i 2016, i forbindelse med oppholdet. Dette forbruket er «nasjonalt», ikke bare lokalt. Betydelige deler av omsetningen i 2016 er lokal, som vil si at det er virksomheter på Ringsakerfjellet som leverer mye av varene og tjenestene som ligger bak dette tallet. Som vist i kapittel 2 var den samlede omsetningen i det private næringslivet på Ringsakerfjellet i 2016 på om lag 625 mill. kroner, noe som illustrerer at en del av leveransene nødvendigvis må komme fra næringslivet utenfor regionen.

ØKONOMISKE EFFEKTER – RINGVIRKNINGER

Den nasjonale omsetningen på i overkant av 1,3 milliarder kroner kan oversettes til 627 arbeidsplasser og 334 millioner i verdiskaping i bedriftene der turistene legger igjen penger. Disse bedriftene har også underleverandører, som indirekte øker sin omsetning ved etterspørsel fra reiselivet. Slike kjøp fra norske underleverandører bidrar til økt aktivitet blant de aktuelle bedriftene, som igjen øker sine innkjøp fra underleverandører, lenger ned i verdikjeden. Denne aktiviteten bidrar med verdiskaping og arbeidsplasser hos bedriftene.

MEDREGNET EFFEKTENE hos underleverandørene finner vi at det samlede verdiskapingsbidraget til norsk økonomi i 2016 på i overkant av 770 millioner kroner. Figur 3.4 over viser denne samlede verdiskapingen, fordelt på ulike hovednæringer i norsk øko-

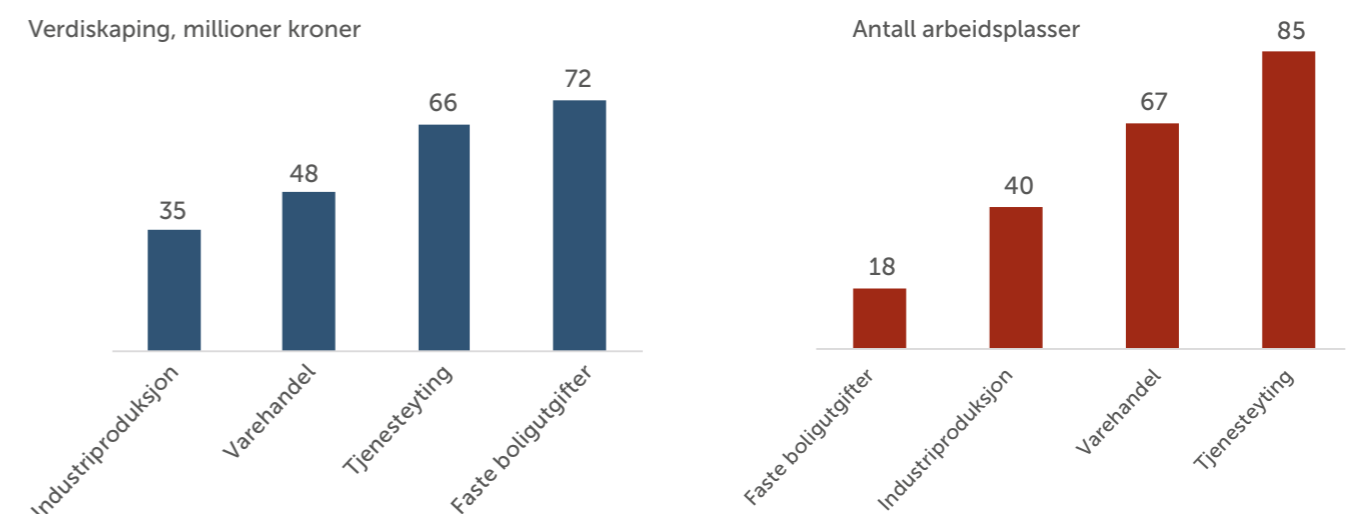
Figur 3.5: Arbeidsplasser i norsk økonomi som kan knyttes til reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016, fordelt på næring. Kilde: Menon (2017)

nomi. Vi illustrerer hvor mye som stammer fra reiselivskonsumet direkte, og hvor mye som stammer fra bedriftenes kjøp fra underleverandører.

SOM DET FREMKOMMER er det særlig tre næringer som indirekte opplever økt etterspørsel ved at de er underleverandører for reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet. Dette er næringene Eiendom, Forretningsmessig tjenesteyting og Industriproduksjon. Eiendom består i all hovedsak av eiendomsforvaltning og meglingstjenester. Denne næringen er en viktig underleverandør til både Varehandel og Bygg- og anleggsnæringen. Forretningsmessig tjenesteneringer leverer også betydelige tjenester til disse sektorene. Ser en nærmere på tallene fremkommer det at finansielle tjenester (f.eks. regnskap og re-

Figur 3.6: Verdiskaping og sysselsetting i norsk økonomi knyttet til inntekt fra reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016. Verdiskaping i millioner kroner, fordelt på næringer. Kilde: Menon (2017)

”

Det samlede bidraget til norske arbeidsplasser av reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016 er beregnet til 830.

visjon) og arbeidsformidlingstjenester er en sentrale underleveranser for både bygg og anlegg og varehandel. Industriproduksjon har betydelige leveranser til bygg- og anlegg, gjennom materialer til konstruksjoner så vel som energi. Også varehandel etterspør varer og tjenester fra industrien. Dette er både varer til videresalg så vel som elektrisitet.

DET SAMLEDE BIDRAGET (både direkte og indirekte) til norske arbeidsplasser av reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet i 2016 er beregnet til om lag 1 030. Majoriteten av arbeidsplassene kan knyttes til de to dominerende næringene varehandel og bygg og anlegg.

SOM DET FREMKOMMER av fremstillingen opplever overnattings- og serveringsbransjene sterkere effekter i form av arbeidsplasser, enn verdiskaping (se figur 3.5 på side 25). Dette kan tilskrives at de er arbeidsintensive bransjer. Dette innebærer at det i gjennomsnitt er lavere omsetning per arbeidsplass i serveringsbransjen, enn det er i mer kapitalintensive bransjer, som i industrien.

INNUNDER «ANNET», i begge figurene øverst på side 24 og 25 (Figur 3.4 og 3.5) ligger blant annet de beregnede effektene av kommunale skatter og avgifter som tilfaller kommunen og evt. grunneiere, fra reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet. Det er her kun inkludert kommunalt skatteproveny fra eiendomsskatt samt vei-, parkerings- og renovasjonsavgifter som betales av hytteeiere og dagsbesøkende til en kombinasjon av grunneiere og kommunen.

INDUSERTE EFFEKTER

I KAPITTELET «Økonomiske effekter – ringvirkninger» fant vi at reiselivsaktiviteten på Ringsakerfjellet bidro til å opprettholde 1 030 arbeidsplasser i norsk økonomi. Dette

Foto: Terje Rake/Nordic life/istock.com

er summen av arbeidsplassene som opprettholdes som følge av de tilreisendes forbruk og investeringer på Sjusjøen og Mesnali (627 arbeidsplasser) samt arbeidsplassene som opprettholdes ved at bedriftene som leverer varer og tjenester til de tilreisende øker sin etterspørsel overfor sine underleverandører (407 arbeidsplasser).

VIDERE HAR VI BEREGNET effektene av konsumet til disse 1030 arbeidsplassene, som hever lønn som en følge av reiselivsaktiviteten på Sjusjøen. Denne effekten omtales ofte som en indusert effekt.

BASERT PÅ gjennomsnittslønningene i de åtte ulike bransjene som de 1030 arbeidsplassene fordeler seg blant i Figur 3.5 samt konsum- og sparmønstre blant norske lønsmottagere fra SSB har vi anslått at dette konsumet, gjennom verdikjeden, bidrar til en år-

lig verdiskaping på 221 millioner kroner og opprettholder 211 arbeidsplasser i Norge. Figurene nederst på side 25 illustrerer hvordan denne verdiskapingen og arbeidsplassene fordeler seg mellom ulike næringer.

SOM DET FREMKOMMER av figur 3.6 på side 25 kommer over halvparten av verdiskapings-effekten av konsumet til dem som sysselsettes gjennom reiselivsaktiviteten på Sjusjøen i 2016 innen faste boligutgifter og varehandel. Dette står for om lag 60 prosent av nordmenns utgifter, noe som reflekteres i de økonomiske effektene gjennom verdikjeden.

SYSSELSETTINGSEFFEKTEN er, relativt til verdiskapingseffekten, sterkere innenfor tjenesteytende næringer. Dette er logisk, da tjenesteytende næringer har en vesentlig høyere arbeidskraftintensitet enn næringene som leverer varene og tjenestene knyttet boliger.

Fotnoter

1. Vi antar at 10 prosent av de registrerte fritidsboligene på Ringsakerfjellet ikke er i aktiv bruk. Dette anslaget bygger på funn i «Nasjonal fritidsboligundersøkelse 2008», TØI (2011).
2. Vi har vært i kontakt med Ringsaker kommune for å få nøyaktige tall for dette. Kommunen hadde imidlertid ikke oversikten over skatteinngangen fra eiendomsskatten på postnummer, eller for fritidsboliger vs. primærboliger.
3. Inntekter og utgifter i hyttekommuner, Telemarksforskning (2015), se tabell 2.2 (side 17).
4. Dette tallet er 111,5 overnattinger per hytte som er i aktiv bruk, per år. Det antas at utleie til venner og familie så vel som privat utleie av hyttene, gjennom kanaler som Airbnb og Novasol er inkludert i dette anslaget. Vi antar også, som i beregningene av de faste hyttekostnadene, at 10 prosent av hyttene ikke er i aktiv bruk (i tråd med TØI (2011)).
5. Vi har tatt utgangspunkt den regnskapsførte omsetningen blant overnattingsbedriftene i Ringsaker kommune og fordelt dette utover postnumre i kommunen, etter deres besøksadresse. Videre har vi anvendt andelen med tilhold på Ringsakerfjellet som et estimat for andelen overnattinger i disse segmentene som er tilbragt på Ringsakerfjellet, i forhold til overnattinger i Ringsaker kommune samlet. Dette estimatet er på i underkant av 20 prosent, for 2016.
6. Merk at omsetningen fra «Transport» og «Aktiviteter» i figuren er lagt inn under «Andre utgifter». Dette for å gjøre figuren mer oversiktlig.
7. Tall for hhv. vei-, parkerings- og renovasjonsavgifter for hytteeiere er hentet fra Flogfeldt (2012). Deler av utgiftene fra parkering går til næringsdrivende og grunneiere og ikke til kommunen, slik at inntekten til kommunen herfra kan være noe overvurdert.

HYTTEBYGGING

– hva betyr det for regionens økonomi?

HYTTE- OG REISELIV har alltid hatt en betydelig plass på Ringsakerfjellet, noe tilstedeværelsen av tradisjonelle hytter og jaktkoier i området vitner om. Det er likevel først de siste tiårene at vi har hatt hytteutbygging og hyttebruk i stor skala her. En så omfattende aktivitet vil på mange måter utgjøre et sjokk for økonomien i regionen som slår ut i merkbare endringer i form av økt sysselsetting og inntekt. I dette kapitlet beregner vi hva slags betydning hyttebyggingen på Ringsakerfjellet gjennom de siste 5 årene har hatt for økonomien i regionen. Vi tar i bruk samfunnsøkonomiske analyseverktøy for å foreta beregningene. Det innebærer at vi kartlegger både inntekter og kostnader knyttet til hyttene som har blitt oppført i løpet av perioden. Vi vurderer også hva slags alternativ anvendelse ressursene som går til hytteakti-

vitet kunne hatt i regionen, for det må man ta med i regnestykket.

I DENNE ANALYSEN fokuserer vi bare på hyttene som er bygget i perioden fra 2012 til 2016 og deres konsum i regionen. Vi ser dermed bort ifra alt konsumet knyttet til hyttene som allerede var på Ringsakerfjellet i 2012 og effekter fra den øvrige turismen ved hoteller og campingplasser.

HVORDAN SKAL MAN definere en lokal region som blir påvirket? Vi er først og fremst opptatt av å trekke frem de områdene der vi forventer å finne tydelige spor av hyttebyggingen. Vi har begrenset oss til de tre kommunene Ringsaker, Lillehammer og Øyer. Ifølge lokale aktører er det stort sett innenfor disse kommunene hyttebrukerne legger

igjen penger i forbindelse med bygging og vedlikehold/ending av hytter. Hamar kunne også vært inkludert, men erfaringene tilsier at en langt større andel av byggeaktiviteten tilfaller aktører i fra Brummundal og nord-nordvestover.

METODE FOR BEREKNING AV REGIONALE ØKONOMISKE EFFEKTER

DETTE KAPITTELET inneholder en beregning av hvor mye flere arbeidsplasser og hvor mye høyere verdiskaping regionen har fått som følge av hyttebyggingen på Ringsakerfjellet de siste fem årene.

FOR AT SAMFUNNSØKONOMER skal kunne foreta slike beregninger må vi helst stå overfor et konkret tiltak eller et «sjokk» i økonomien. Det kan handle om en større investering, en endring i politikk, en kraftig endring i priser, en uforutsett hendelse som en naturkatastrofe eller lignende. Når vi står overfor en større endring kan vi samtidig forholde oss til hvordan verden ville sett ut uten endringen. Vi kan dermed anslå økonomiske effekter i forhold til noe. De siste fem årenes hyttebygging på Ringsakerfjellet kan nettopp ses på som et slikt «sjokk» eller tiltak, etter som hyttebyggingen har økt kraftig sammenlignet med tidligere år.

For å beregne regionale økonomiske effekter følger vi følgende steg:

1. VI KARTLEGGER omfanget av hyttebygging og hyttebruk ved Ringsakerfjellet og forbruk knyttet til hyttene som er blitt oppført i årene 2012-2016 (fem år).

2. DERETTER VURDERER VI hvordan hytteeierne alternativt ville brukt sine fritidsressurser hvis det ikke hadde vært mulighet for å bygge og bruke hytte på nettopp Ringsakerfjellet. Dersom de fleste ville valgt å bygge hytte i andre deler i regionen, ville effektene likevel havnet innenfor regionen og. I et slikt tilfelle kan vi ikke si at hytteutvikling på Ringsakerfjellet representerer en effekt.

3. DERETTER MÅ VI VURDERE hvor stor andel av den meromsetning som hyttebyggingen skaper, som aktører i regionen leverer. Vi må med andre ord finne lokal/regio-

Ringsakerfjellet – nye fritidsboliger (millioner kroner)	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Oppføring av fritidsboliger	94	157	173	191	123	738
Faste kostnader, fritidsboliger	2	5	8	12	15	42
Bruksavhengig konsum, fritidsboliger	7	20	34	50	61	172
Samlet	103	181	216	254	198	952

Tabell 4.1: Regional omsetning knyttet til oppføringen av nye fritidsboliger på Ringsakerfjellet, i perioden 2012-2016. Tall i 2016-kroner. Kilde: Menon (2017)

nal-bidraget til hyttebyggingen og konsumet knyttet til disse hyttene.

4. DE REGIONALE LEVERANDØRENE vil igjen etterspørre underleveranser fra aktører innenfor og utenfor regionen. Hvor mye de etterspør og fra hvor må beregnes.

5. DERETTER MÅ VI BEREGNE hvor mange arbeidsplasser og verdiskaping denne økte omsetningen i regionen skaper. Dette gjør vi for hver næring, for noen næringer skaper langt mer arbeid og verdiskaping per omsatt krone enn andre.

6. TIL SLUTT VURDERER VI omfanget av såkalt fortregning i den regionale økonomien. Innen hver næring vurderer vi i hvilken grad aktiviteten i forbindelse med hyttene oppført i perioden 2012-2016 faktisk bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting eller om den bare fortrenger annen aktivitet. For å sette det på spissen: Dersom alle hyttene blir oppført på bekostning av andre byggeprosjekter og størrelsen på næringen lokalt ikke øker kan vi ikke hevde at det tilføres noen netto verdiskapings- og sysselsettingseffekter. Betragtningene her gjøres basert på sysselsettingsstatistikk fra NAV, ledighetsstatistikk fra SSB, kunnskap om krav til formell kompetanse i de ulike næringene og samtaler med lokale næringsaktører.

VI STARTER MED å presentere de ulike måtene hyttebygging bidrar til regional aktivitet på og hvordan vi kan anslå omsetningsverdien dette skaper. Deretter ser vi på effektene som omsetningen genererer i form av lokal verdiskaping, arbeidsplasser og inntekter til kommunene. Hytteaktiviteten bidrar til økt økonomisk aktivitet i regionen gjennom flere kanaler. Selve hyttebyggingen bidrar for eksempel til arbeid for folk i bygg- og anleggsnæring, drift og vedlikehold av hyttene generer etterspørsel

etter både bygg- og anleggstjenester og ulike lokale tjenester. Bruk av hyttene bringer med seg etterspørsel i den lokale handels- og reiselivsnæringen.

BIDRAG TIL ØKONOMISK AKTIVITET I REGIONEN

HYTTEAKTIVITETEN bidrar til økt økonomisk aktivitet og andre samfunnsmessige effekter gjennom flere kanaler. Selve hyttebyggingen bidrar for eksempel til arbeid for bygg- og anleggsnæringen. Drift og vedlikehold av hyttene genererer etterspørsel etter både bygg- og anleggstjenester samt varer til dette formål. Bruk av hyttene trekker med seg etterspørsel i den lokale handels- og reiselivsnæringen. Videre følger først en totaloversikt over det samlede bidraget fordelt på

de tre kategoriene ovenfor, hytteoppføring, faste kostnader tilknyttet fritidsboligene samt bruksavhengig konsum. Deretter gjennomgår vi de tre ulike kategoriene systematisk, og avleder hvordan vi har beregnet disse størrelsene.

SAMLET SETT, over hele perioden fra 2012 til 2016, finner vi at oppføringen av nye fritidsboliger på Ringsakerfjellet, med tilhørende bruk og drift av hytter, har representert en samlet omsetning på over 950 millioner kroner i regionen som dekker Ringsaker, Lillehammer og Øyer. Omsetningen er i all hovedsak knyttet til selve oppføringen av fritidsboligene. Dette utgjør i underkant av 740 millioner kroner, av den samlede lokale omsetningen over femårsperioden. Tabell 4.1 over viser fordelingen

Figur 4.1: Illustrasjon av området som får effekter fra reiselivsaktivitet ved Ringsakerfjellet. Kilde: Menon (2017)

Foto: CH/Visitnorway.com

Nøkkeltall fritidsboliger	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Antall fritidsboliger totalt	5 607	5 765	5 938	6 128	6 251	–
Antall ferdigstilte fritidsboliger	96	158	173	190	123	740
Antall ferdigstilte fritidsboliger, «netto»	75	124	136	149	97	582

Tabell 4.2: Antall ferdigstilte fritidsboliger og antall hytter på Sjusjøen og Mesnali, i perioden fra 2012-2016. Kilde: SSB (2017)

av de om lag 950 millioner kronene fordelt over perioden og mellom de ulike kategoriene av økonomiske utgifter tilknyttet hyttelivet på Ringsakerfjellet.

SOM DET FREMKOMMER av tabell 4.1 på forrige side utgjør utgiftene knyttet til oppføring av fritidsboligene nesten 80 prosent av den samlede regionale omsetningen som kan knyttes til disse boligene over perioden. Faste kostnader og hyttebrukernes bruks-

avhengige konsum utgjør hhv. om lag 4 og 18 prosent. Videre går vi gjennom de tre kategoriene av utgifter som fremkommer av tabell 4.1.

Nærmere om bidrag gjennom bygging av hytter

I PERIODEN fra 2012 til 2016 ble det oppført 740 nye fritidsboliger på Ringsakerfjellet. Til sammenligning ble det i den foregående femårsperioden (2007-2011) kun oppført 307 nye fritidsboliger, altså godt under halv-

parten. Tabell 4.2 over viser antallet ferdigstilte nye fritidsboliger på Ringsakerfjellet, i den aktuelle perioden.

I DEN NEDERSTE raden i tabellen over har vi skrevet inn antallet «netto ferdigstilte» fritidsboliger i regionen. Dette begrepet trenger en forklaring. Dersom man ikke hadde bygget hytter på Ringsakerfjellet i denne perioden, er det naturlig å tro at det hadde blitt bygget hytter andre steder. Noen av disse hyttene ville blitt oppført andre steder i regionen, særlig fordi det er mange fra Mjøsregionen som eier hytte i på Ringsakerfjellet. På bakgrunn av data vi har fått fra SSB har vi beregnet hvordan eierskapet av hyttene på Ringsakerfjellet fordeler seg mellom hytteeiere med fast bopel i, og utenfor regionen. Videre har vi sett hvor andre steder i landet hhv. innbyggere i og utenfor regionen har fritidsboliger. På bakgrunn av disse tallene anslår vi at 158 av de 740 fritidsboligene ville blitt oppført andre steder innenfor regionen. Disse må trekkes fra for å komme til «netto ferdigstilte».

EFFEKTEN som oppføringen av nye fritidsboliger har på økonomien i regionen styres av i hvor stor utstrekning man bruker lokale entreprenører og håndverkere i arbeidet. Vi har vært i kontakt med seks totalentreprenører som samlet leverte omtrent 60 prosent av hyttene som ble oppført på Ringsakerfjellet i 2016. Kartleggingen viser at lokale aktører står for i underkant av 50 prosent av omsetningsverdien. Anleggsaktivitet (tomteklargjøring, graving og annet anleggsarbeid) gjøres stort sett av lokale i alle typer prosjekter. De fleste leverandørene hyrer også inn lokale snekkere, tømre, elektrikere og rørleggere, men dette varierer etter hvor hytteleverandørene holder til og hvor ofte de oppfører hytter på Ringsakerfjellet. Selve byggesettene til hyttene kjøpes fra fabrikk rundt omkring i landet, som det ikke finnes noen av innenfor studieområdet.¹ Gjennom samtaler med disse seks entreprenørene finner vi at oppføringskostnaden på nye fritidsboliger i 2016, i gjennomsnitt lå på om lag 2,1 millioner kroner.

Boks 4.1: Statistisk analyse av regional andel av leveranser til hyttebygging.

Regresjonsanalyse av hvordan hytteutbygging påvirker aktivitet i bygg- og anleggsnæring

I BEREGNINGEN av hvor stor andel av hyttebyggingen som utføres av folk fra regionen, har vi tatt utgangspunkt i tall vi har fått oppgitt av 6 større nasjonale hytteentreprenører. Da ender vi opp med en andel på rett i underkant av 50 prosent. Med en kvadratmeterpris (eks tomt) på knappe 30.000,- gir dette en lokal omsetning per kvadratmeter på ca 14.000 kr.

Å KUN BRUKE DISSE SOM KILDE opplever vi som usikkert. Vi har derfor i tillegg gjennomført en statistisk analyse av hvordan omsetningen i bygg- og anleggsnæringen i kommunen og nabokommunene påvirkes av at det bygges en kvadratmeter med hytte i kommunen.

VI HAR SETT på alle kommuner i Norge der hytter utgjør mer enn 10 prosent av bygningsmassen. Vi har sett på perioden 2011-2016. Videre har vi justert for byggeaktivitet knyttet til bolig og næringsbygg. Vi har ikke tatt høyde for større anleggsprosjekter.

BEREGNINGENE VARIERER en del avhengig av hvordan modellen er satt opp. Dersom vi utnytter all den statistiske variasjonen i materialet (OLS) øker omsetningen innen bygg og anlegg i regionen med 17.500 kroner per kvadratmeter. Det er med andre ord litt mer enn entreprenørene sier. Dersom vi tar høyde for antall hytter i kommunen, faller omsetningseffekten til 11.500 kroner per kvm. Dersom vi bare ser på variasjoner fra år til år innen kommunen faller effekten ytterligere til ca 9.000 kroner per kvadratmeter.

DET ER VANSKELIG å avgjøre nøyaktig hvilken modell som egner seg best. Vi har derfor sett det som hensiktsmessig å legge tallet på gjennomsnittet som er 12.700 kroner. Ettersom direkte leveranser også omfatter noen leveranser fra andre næringer, er det grunn til å hevde at tallet vi har fått oppgitt av hytteentreprenørene er forenlig med den statistiske analysen. Det er betryggende.

Kartleggingen viser at lokale aktører får nær 50 prosent av inntektene fra hyttebyggingen.

Beregning av faste hyttekostnader	2012	2013	2014	2015	2016
Antall ferdigstilte fritidsboliger (netto)	75	124	136	149	97
Antall netto nye fritidsboliger, akkumulert	75	200	336	485	582
Faste kostnader knyttet til fritidsboligene (i millioner kroner)	2	5	8	12	15

Tabell 4.3: Utvikling i faste kostnader knyttet til oppførte fritidsboliger på Ringsakerfjellet, i perioden 2012-2016. Tall for kostnader er oppgitt i millioner 2016-kroner. Kilde: Flognfeldt (2012), SSB og Menon (2017)

I TILLEGG anslår entreprenørene at en gjennomsnittlig hyttetomt koster om lag én million kroner. Av erfaring fra tidligere analyser vet vi at om lag en tredel av tomteprisene ved nyoppføringer av fritidsboliger represen-

terer utgifter til tomteklargjøring. Eksempelvis klargjøring av byggearbeid samt opprettelse av veiforbindelse og annen infrastruktur. Samlet har hyttebyggingen på Ringsakerfjellet de siste 5 årene skapt en omsetning på godt over 1,4 milliarder kroner (målt i 2016

kroner). Av denne omsetningen beregner vi at i underkant av 740 millioner kroner ender opp hos regionale entreprenører og håndverkere med tilhold i regionen (Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune).

Nærmere om bidrag gjennom hyttenes faste driftskostnader

Å eie en hytte innebærer en rekke kostnader som løper uavhengig av bruk. Faste «driftskostnader» av fritidsboliger består av nettleie, vann og avløpskostnader, vedlikeholdsarbeid, oppgradering av utstyr og eiendomsskatt. Vi anvender forbrukstall fra hytteeierundersøkelsen i Flognfeldt (2012) for å anslå disse utgiftene.² Flognfeldt (2012) viser hytteeierens faste driftsutgifter for 2010, som vi justerer til kroneverdi i undersøkelsesperioden 2012-2016.³

DE FASTE KOSTANDENE for alle de 740 hyttene som ble oppført i studieperioden er beregnet til omtrent 67 millioner kroner, for perioden 2012 til 2016 samlet. **Dersom vi legger tallet for netto nye hytter til grunn, og vi kun beregner utgiftene som motsvares av økonomisk aktivitet for virksomheter i regionen er de samlede utgiftene beregnet til om lag 42 millioner kroner.** Tabell 4.3 over viser utviklingen i disse kostnadene for hytteeierne, gjennom perioden.

Tabell 4.4: Utvikling i faste driftskostnader ved fritidsboligene for fritidsboliger oppført på Ringsakerfjellet i perioden fra 2012 til 2016. Kostnadene her er utgifter til varer og tjenester levert av virksomheter i regionen. Kilder: Flognfeldt (2012), SSB og Menon (2017)

Faste utgifter – fritidsboliger (millioner kroner)	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Kommunale skatter og avgifter	0,7	2,1	4	6,2	7,7	20,8
Varehandel	2,1	1,4	2,4	3,5	4,1	11,9
Annet	0,4	1,2	1,9	2,8	3,4	9,7

HYTTEEIERNES samlede faste utgifter til fritidsboligene øker i takt med økningen i antallet hytter på Ringsakerfjellet. Utgiftene per fritidsbolig øker imidlertid også gjennom perioden. Dette har to årsaker. For det første antar vi at nordmenn bruker en større del av sin disponible inntekt på fritidskonsum i takt med økende reallønn.⁴ For det andre har hytteeierens eiendomsskatteutgifter økt, som følge av at skattesatsen i Ringsaker har steget fra 2,9 til 4,75 promille i løpet av perioden.

VI FINNER at de største faste utgiftene for eierne av fritidsboliger er skatte- og avgiftsutgifter samt diverse utstyr til fritidsboligene. I 2016 er det anslått at hver fritidsbolig hadde utgifter til om lag 7000 kroner, til diverse varer. Vi bygger her på Flognfeldt som finner at det særlig er utgifter til møbler eierne av fritidsboliger har utgifter til. Den største faste enkeltutgiften for de nye hytteeierne er skatter og avgifter. Dette er i hovedsak eiendomsskatt, men Flognfeldt har også anslag på utgifter til blant annet renovasjons- og veiavgifter som her også er inkludert.

SAMLET BEREGNER vi at de nye hytteeierne har hatt om lag 52 millioner kroner i faste kostnader til tjenester og drift av fritidsboligene som er satt opp i perioden 2012 til 2016. I tabellen over fremkommer den delen av disse utgiftene som tilfaller virksomheter i studieområdet. Dette er beregnet til i overkant av 42 millioner kroner. En andel på omtrent 80 prosent. Denne andelen er resultatet av at det er ulike «lokalandeler» for de ulike varene og tjenestene som utgjør de faste kostnadene for eierne av fritidsboliger. Eksempelvis er lokalandelen for bygg- og anleggstjenester på i underkant av 50 prosent, mens lokalandelen for kommunale skatter og avgifter (naturlig nok) er utgifter som i helhet tilfaller regionen.

Nærmere om bidrag gjennom hyttegjestenes forbruk

Hytteturistenes utgifter til dagligvarer, fritids-

aktiviteter, servering og liknende er til forskjell fra de faste hytteutgiftene betinget av hvor ofte hyttene brukes. Flognfeldt (2012) finner at det i gjennomsnitt tilbringes nesten 185 gjestedøgn per fritidsbolig. Dette anslaget inkluderer ikke gjestedøgn for privat utleie, og er således å forstå som et nedre anslag.

TIL SAMMEN ble det tilbragt i cirka 310 000 gjestedøgn i fritidsboligene som ble oppført på Ringsakerfjellet i denne femårs-perioden. I tabell 4.5 nedenfor fremkommer det hvordan disse gjestedøgnene fordeler seg gjennom perioden.

DE 310 000 GJESTEDØGNENE skaper et samlet bruksavhengig forbruk 177 millioner kroner, over hele femårsperioden (målt i 2016-kroner). Det aller meste av utgiftene til

det bruksavhengige konsumet ender som omsetning hos virksomheter i studieområdet. Av de om lag 177 millioner kronene, som over perioden er hyttebrukernes samlede bruksavhengige konsum ved de nyoppførte hyttene, tilfaller i underkant av 172 millioner kroner virksomheter i regionen. Tabell 4.6 øverst på neste side viser utvikling over tid, av det bruksavhengige konsumet som tilfaller lokale virksomheter.

Bidrag gjennom almenningenes vedlikehold av infrastruktur og veier til hyttebrukerne

En stor del av almenningenes inntekter går til investering i og drift av infrastruktur, for å opprettholde tjenester til de nye hyttene. Pihl As har for eksempel kostnader i hytteområdene på nær 5 millioner kroner per år, fordelt

Tabell 4.5: Utvikling i antall gjestedøgn ved nyoppførte fritidsboliger på Ringsakerfjellet, i perioden 2012-2016. Kilde: Flognfeldt (2012), SSB og Menon (2017)

Gjestedøgn på fritidsboliger	2012	2013	2014	2015	2016
Antall ferdigstilte fritidsboliger, netto	75	124	136	149	97
Antall nye fritidsboliger, netto, akkumulert	75	200	336	485	582
Antall gjestedøgn – nye fritidsboliger	13 899	36 776	61 823	89 107	107 141

Bruksavhengig konsum – fritidsboliger (millioner kroner)	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Servering og aktiviteter	1,1	2,9	4,9	7,1	8,3	24,2
Varehandel	6	16,2	28	41,4	50,4	142,1
Annet	0,2	0,6	1,1	1,6	1,9	5,4

Tabell 4.6: Utvikling i bruksavhengig konsum i regionen, fra brukerne av fritidsboligene oppført på Ringsakerfjellet i perioden fra 2012 til 2016. Kilde: Flognfeldt (2012), SSB og Menon (2017)

på sommervedlikehold av veier, drift/vedlikehold av vannanlegg og løypekjøring av turløypenettet og lysløype/konkurranseløyper. Gitt at almenningene bruker samme andel av omsetning på slike tjenester investeres det for til sammen 15 millioner kroner i løpet av 2016. I følge grunneierne er omfanget av investeringen og driften svært tett knyttet opp til antall hytter.

EFFEKT PÅ ARBEIDSPLASSE OG VERDISKAPING I REGIONEN

ØKNINGEN I OMSETNING danner grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser i kommunene som vi har beregnet i tabellen under. Det er som tidligere nevnt først og fremst bygg- og anleggsnæringen som opplever økt aktivitet som følge av hyttene. Virkningene på arbeidsplasser og verdiskaping tar utgangspunkt i hvor mange ansatte og som står bak hver omsetningskrone i ulike næringer. Tilsvarende benytter vi tall for antall verdiskapingskroner per krone omsatt i disse næringene i disse tre kommunene. De 620 arbeidsplassene gjelder for de fem årene samlet. For antall sysselsatte per år blir tallet 124.

Hva med fortregning?

I tabell 4.7 øverst på neste side har vi regnet oss fra den økte omsetningen til betydning for arbeidsplasser og verdiskaping. Samfunnsøkonomer er opptatt av at man tar hensyn til at den økte aktiviteten kan stjele arbeidskraft fra andre steder i regionen. Hvis det skjer, så vil netto-effekten av hyttene bli mindre. Man flytter rett og slett bare aktiviteten innenfor regionen. Dette kalles fortregning.

ET EKSEMPEL kan forklare tankegangen: Hvis det er få arbeidsledige i handelsnæringen og mange ledige stillinger i regionen kunne en ansatt ved Kiwi Sjusjøen like gjerne arbeidet på Meny i Lillehammer, og oppnådd omtrent samme lønn og verdiskaping for regionen. I et slikt tilfelle beregnes nettoeffekten til

Boks 4.2: Næroset, en annerledes Kiwi-butikk.

Kiwi på Næroset utviklet til helhetlig sentrumsfunksjon for lokalsamfunn og hyttebesøkende

HYTTEAKTIVITETEN gjør at innbyggertallet på Ringsakerfjellet mangedobles i helgene året rundt. Ettersom fritidsboliger oftere også brukes som sekundærboliger er det også til enhver tid langt flere mennesker på Ringsakerfjellet enn innbyggertallet skulle tilsi. Hytteboernes konsum av dagligvarer og annet muliggjør et relativt stort handels-tilbud sammenliknet med andre bygdesamfunn. Kiwi på Næroset er et eksempel på en handelsbedrift som går som det suser, og har et langt større tilbud av varer og tjenester enn en vanlig dagligvarebutikk.

BUTIKKEN som fra gammelt av het «Harby Landhandel» har vært drevet av Harby-familien siden 1920 men har eksistert helt siden 1860. Butikken har i over 100 år vært en møteplass for lokalbefolkningen på Næroset og et fast og kjært stoppested for hytteturister på vei til Sjusjøen. Siden 2003 har butikken vært en del av Kiwi-kjeden, men man har samtidig beholdt noe av det gamle særpreget. I 2015 gjennomgikk lokalene omfattende restaurering og nybygg, der Harby-familien investerte for totalt 30 millioner kroner. Selv Kiwi-butikken ble pusset opp i tillegg til at man laget et godt gammeldags landhandleri med kafé i samme lokaler, med salg av lokalmat og norske interiørprodukter som passer til både hytter og hjem. Kaféen har også fått egen kunstutstilling, tegnekrok for barn og skikkelige do-fasiliteter både for kafé-gjester og for dem som er innom for å handle dagligvarer.

NOE AV BAKGRUNNEN for restaureringen var også å ha nok kapasitet til å betjene topp-ene i helger og ferier når hytteturistene er på vei til Sjusjøen og omegn. Samtidig har man laget et konsept som gir økt besøkspotensiale også i ukedagene. Butikken har lenge hatt høy og voksende aktivitet, men etter restaureringen har aktiviteten vokst ekstra raskt fra 47 millioner kroner i omsetning i 2015 til 72 millioner kroner i 2016. Butikken har 23 ansatte og er med dette blant områdets største arbeidsgivere.

Harby landhandel før og nå.

Nye fritidsboliger	Omsetning (millioner kroner)	Verdiskaping (millioner kroner)	Arbeidsplasser (antall ansatte)
Bygg og anleggsnæringen	739	302	406
Handelsnæring	159	75	119
Servering og aktiviteter	24	20	33
Annet (i hovedsak faglig tjenesteyting)	25	82	62
Samlet	947	479	620

Tabell 4.7: Økonomiske effekter av oppføring og bruk av fritidsboliger i perioden 2012-2016.

Tabell 4.8: Diskusjon av nettoeffekter.

Næring/tjenester	Hvor ville arbeidskraften alternativt blitt brukt?
Bygg og anleggsnæringen	<p>Mulighet for å ansatte fra annen fagbakgrunn? Nei Registrert ledighet i regionen? Rundt 4 prosent Vekst i sysselsatte i næringen i kommunen 2012-2016: 12 prosent</p> <p>Det aller meste av bygg- og anleggsarbeid krever spesialisert kompetanse eller erfaring. Arbeidsplassene må derfor komme fra ledighet eller fra fagpersoner bosatt utenfor regionen.</p>
Handelsnæring	<p>Mulighet for å ansatte fra annen fagbakgrunn? Ja Ledighet i regionen? 2-3 prosent Vekst i sysselsatte i næringen i kommunen 2012-2016: 4 prosent</p> <p>Handel har lite formelle kompetansekrav og kan potensielt «stjele ressurser» i form av arbeidskraft fra andre servicenæringene eller omsorgsykker. Likevel er det mer trolig at arbeidsplassene kommer fra ledighet, da ledige her stort sett ikke registreres hos NAV. Lillehammer og omegn har mange studenter og det er i følge lokale aktører stor kamp om deltidsjobber uten kompetansekrav.</p>
Servering og aktiviteter	<p>Mulighet for å ansatte fra annen fagbakgrunn? Ja Ledighet i regionen? Uvisst Vekst i sysselsatte i næringen i kommunen 2012-2016: –</p> <p>Servering og aktiviteter har også lite formelle kompetansekrav og kan potensielt «stjele ressurser» i form av arbeidskraft fra andre servicenæringene eller omsorgsykker. Likevel er det mer trolig at arbeidsplassene kommer fra ledighet, da ledige her stort sett ikke registreres hos NAV. Lillehammer og omegn har mange studenter og det er i følge lokale aktører stor kamp om deltidsjobber uten kompetansekrav.</p>
Lokal faglig tjenesteyting	<p>Mulighet for å ansatte fra annen fagbakgrunn? Nei Ledighet i regionen? 2-3 prosent Vekst i sysselsatte i næringen i kommunen 2012-2016: 10 prosent</p> <p>Faglig tjenesteyting består av alt fra tekniske ingeniør- og arkitekttjenester til revisjon- og regnskapstjenester som de aller fleste virksomheter benytter seg av. Yrkene har stort sett formelle kompetansekrav. Arbeidsledigheten innen faglig tjenesteyting er lav i regionen, men SSBs sysselsettingsstatistikk viser en vekst i ansatte i næringen på rundt 10 i perioden uten at innbyggere ansatt i denne næringen øker. Arbeidskraften må derfor komme utenfra regionen.</p>

”
En ekstra hytte genererer i gjennomsnitt 3000 kroner i eiendomsskatt i løpet av et år

Terje Rakke/Nordic life
vistnornway.com

Utgifter	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Hjemmetjenester	51 500	131 700	214 800	303 100	354 300	1 055 500
Primærhelsehjelp	37 100	95 000	154 900	218 600	255 600	761 300
Planarbeid	43 900	69 900	74 300	79 700	50 300	318 100
Infrastruktur	64 700	103 000	109 400	117 300	74 000	468 500
SUM						2 603 400

Inntekter	2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
Eiendomsskatt	499 500	1 574 200	4 580 700	5 840 300	7 804 200	19 298 900
Formuesskatt	24 400	63 100	104 000	147 100	170 300	508 900
Inntektsskatt	59 200	95 000	101 200	108 500	68 700	432 600
SUM						20 240 400

Tabell 4.9: Effekter på kommuneøkonomien i Ringsaker kommune, av hytteutbygging på Sjusjøen og Mesnali mellom 2012-2016. Tall i 2016-kroner.

regionen som null. Hvis det på den annen side er høy arbeidsledighet innenfor handel og få ledige stillinger i regionen er det sannsynlig at den ansatte på Kiwi Sjusjøen alternativt ville gått arbeidsledig. Det vil da være god grunn til å hevde at arbeidsplassen og den relaterte verdiskapingen og skatteinngangen er en nettoeffekt.

NÅR MAN SKAL VURDERE omfanget av fortrengning må man spørre om det finnes ledige ressurser tilgjengelig til å møte den økte aktiviteten knyttet til hyttebyggingen. I tabell 4.8 på side 35 går vi gjennom dette spørsmålet for de næringene i regionen som blir sterkest berørt av aktiviteten på Ringsakerfjellet. Vurderingene baserer seg på lokale ledighets-tall fra NAV, sysselsettingsstatistikk fra SSB og i hvilken grad det kreves spesiell kompetanse for å utføre arbeidet. Når det stilles slike krav blir det vanskelig å rekruttere lokalt. Da må folk komme til regionen utenifra.

EFFEKTER PÅ KOMMUNEØKONOMIEN FOR HELSE- og omsorgstjenester finner Borge med fler (2016) at en ekstra hytte øker utgiftene med 800 kroner i hjemmetjenesten og med 600 kroner i primærhelsetjenesten. I teknisk sektor finner de at en ekstra hytte øker utgiftene med 500 kroner for plan- og byggesaksbehandling og med 700 kroner for andre tekniske tjenester (blant annet veier,

beredskap og VA-tjenester). I begge sektorer er det snakk om netto driftsutgifter, som vil si at det er tatt hensyn til at tjenestene i noen grad finansieres av brukerbetaling fra hyttebeboerne.

PÅ INNTEKTSSIDEN er det eiendoms- og formuesskatt (fra hytter) som har den mest direkte koblingen mot hyttebebyggelsen. Dersom kommunen har innført eiendoms-skatt på hytter, finner Borge med fler (2016)

Effekter av hytteutbygging på lokaløkonomien i Ringsaker

VI HAR I DENNE ANALYSEN anslått effekten av hytteutbyggingen på Sjusjøen og Mesnali i årene fra 2012 til 2016 på økonomien i Ringsaker, Øyer og Lillehammer kommune. Årsaken til at vi har valgt denne regionen, heller enn utelukkende å beregne effektene i Ringsaker kommune, skyldes at anslagenes usikkerhet øker når studieområdet reduseres. Det lar seg imidlertid gjøre å gjennomføre enkle overslag av effekten i Ringsaker kommune, av de siste årenes hytteutbygging.

MÅLT I BÅDE SYSSELSETTING og innbyggere utgjør Ringsaker om lag halvparten av regionen Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommune. Blant de tre kommunene er Ringsaker overrepresentert med sysselsetting innen håndverksyrker og salgs- og serviceyrker. Dette er bransjer som har levert mye varer og tjenester gjennom hyttebygging og turisme på de nyoppførte fritidsboligene i perioden vi har undersøkt. Vi finner således at om lag halvparten av de regionale økonomiske effektene beregnet i dette kapittelet har kommet i Ringsaker kommune.

OVER FEMÅRSPERIODEN tilsvarer dette en omsetningsøkning i næringslivet i Ringsaker kommune på i underkant av 470 mill. kroner, en verdiskaping på vel 240 mill. kroner samt opprettholdelsen av om lag 60 arbeidsplasser i året, i perioden fra 2012 til 2016.

at en ekstra hytte i gjennomsnitt (mellom kommuner) vil generere 3000 kroner i eiendomsskatt der slike skatter er innført. Det framgår videre at formuesskatten også gir hyttekommunene betydelige inntekter. I gjennomsnitt betaler hver hytteeier 400 kroner i formuesskatt til hyttekommunen. Formuesskatten omfattes av inntektsutjevningen i inntektssystemet.

BORGE MED FLER (2016) viser at for en kommune med eiendomsskatt og med skatteinntekt per innbygger over 90 prosent av landsgjennomsnittet vil en ekstra hytte gi en netto inntektsøkning på 1720 kroner. Deres ringvirkninger gjennom effekten på privat bruttoinntekt inkluderes, vil den samlede effekten for lokalsamfunnet (kommune og innbyggere) av en ekstra hytte være positiv. Det gjelder også når det tas hensyn til at innbyggerne må skatte av inntektsøkningen.

DEN SAMLEDE SKATTEINNGANGEN fra den kommunale eiendomsskatten på fritidsboliger i Ringsaker kommune er beregnet til i overkant av 22 millioner kroner i 2016. Dette beløpet er å anse som direkte inntekter til Ringsaker kommune av utbredelsen av hytter på Ringsakerfjellet.

MED UTGANGSPUNKT i beregningene gjort i Borge (2015) har vi beregnet anslag på konsekvensene på kommuneøkonomien til Ringsaker kommune, av hyttebyggingen som har funnet sted på Sjusjøen og Mesnali i perioden fra 2012 til 2016. Se tabell 4.9 på side 37.

I FASTSETTELSEN av de ulike postene i kommuneøkonomien som anslås innvirket av hyttebyggingen på Ringsakerfjellet har vi brukt den samme inndelingen som Borge et al (2015).

AV UTGIFTER for kommunene er det helse- og omsorgstjenester til «nye» hyttebeboere som er den største målte utgiften for kommunen. Tilbudet av den offentlige primærhelsetjenesten følger oppholdsprinsippet. Dette innebærer at kommunen har ansvaret for primærhelsetjenestetilbudet til dem som til en hver tid oppholder seg innenfor kommunens grenser.

ANSLAGET FOR UTGIFTER til helse- og omsorgstjenester kan være noe høyt, i denne beregningen. Dette som følge av at vi beregner utgiftene tilknyttet fritidsboliger som er ført opp i femårsperioden mellom 2012 og 2016. Det fremstår sannsynlig at andelen gamle eiere, med større behov for helse- og omsorgstjenester (e.g. hjemmetjenester) av

disse «nye» hytteeierne er lavere enn for hytteparken totalt sett.

POSTEN PRIMÆRHELSETJENESTEHJELP inkluderer blant annet fastlegeordningen og legevakt. I forbindelse med en illustrasjon som viser tilreisende skituristers pågang ved legevakten i Trysil noterer Borge (2015) at omfanget av behovet for tilsvarende helsehjelp trolig er mindre i Ringsaker, ettersom Sjusjøen i mindre grad enn Trysil er en alpindestinasjon, med et tilhørende større skadeomfang. Således kan det være effekten på Ringsaker kommunes utgifter til legevakt og fastlege til turister (som ikke er en del av inntektssystemet) er noe overvurdert her.

RINGSAKER kommunes anslåtte utgifter til planarbeid og annen teknisk tilrettelegging i forbindelse med oppføringen av hytter på Ringsakerfjellet mellom 2012 og 2016 er anslått til i underkant av 800 000 kroner, over den nevnte perioden. Merk at det her er tatt høyde for at det er en utstrakt grad av egenbetaling for disse tjenestene.

PÅ INNTEKTSIDEN dominerer inntektene fra den kommunale eiendomsskatten. Over perioden er det oppført 582 fritidsboliger på Ringsakerfjellet. Over perioden har disse fritidsboligene betalt i overkant av 19 millioner kroner, i kommunal eiendomsskatt. Skattesatsen har steget gjennom perioden, fra et nivå på 2,9 promille i 2012 til 4,75 promille i 2016.

HYTTEEIERE BETALER formuesskatt til kommunen de har hytte i, om eieren er i formuesskatteposisjon. Borge et al (2015) har beregnet det kommunale provenyet fra eiendomsskatt i Ringsaker i 2012. Anslaget gjelder kun «eksterne» eiere, og beløp seg i 2012 til 374 kroner, per hytte. Vi har fremskrevet dette tallet for den resterende perioden og finner at Ringsaker kommune har fått et proveny på i overkant av 500 000 kroner, fra formuesskatt på fritidsboligene oppført mellom 2012 og 2016.

ANSLAGET for den økte inntektsskatten til kommunen, som følge av hytteoppføringene i perioden, er anslått til om lag 430 000 kroner. Dette bygger på Borge et al (2015) som finner en effekt på den samlede bruttoinntekten i hyttekommuner når antallet hytter øker. Et økt antall hytter fører til en økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt, som øker inntektene. Borge et al (2015) finner videre at økningen i bruttoinntekt i hyttekommunene har en effekt på inntektsskatteinngangen til kommunene.

DET FREMKOMMER av beregningene at hytteutbyggingen har innvirket positivt på kommuneøkonomien i Ringsaker. Økte utgifter til helse- og omsorgstjenester og teknisk planarbeid i kommunen motsvares av økte skatteinntekter, i hovedsak eiendomsskatt, som er langt høyere enn den anslåtte utgiftsøkningen.

VIRKNING PÅ MILJØ, IDRETT, HELSE OG INNBYGGERE

MED SINE GODE SNØFORHOLD og varierte topografi er Sjusjøen-området vertskap for en rekke årlige idrettsarrangement både om sommeren og om vinteren. Dette er spesielt gjennom Birkebeineren som har konkurranser både på ski, løping og sykkel som hver varer 1-2 dager hvert år. Birkebeineren er et nasjonal kjent varemerke som tiltrekker seg påmeldte fra hele Sør-Norge til sine renn, med hovedvekt på Oslo og Østlandet. Noen av løpene har start- og endepunkt andre steder, men går igjennom Ringsakerfjellet, mens andre også starter her. Birkebeineren leier areal av grunneierne til traséer, leier husrom i forbindelse med matstasjoner og er med på spleiselag for oppgradering av løyper og stier. Mange av deltakerne er i området båret i forbindelse med selve arrangementet og for trening på forhånd, noe som genererer inntekter til den lokale reiselivsnæringen. Det observeres også at en del ivrige Birken-deltakere gjerne skaffer seg hytte i området.

OGSÅ ÅPNINGEN av sesongen for skiskyting blir ofte lagt til Sjusjøen i. I følge skiforeningen er dette både på grunn av bedre snøforhold enn andre deler av indre østland, og fordi det er enklere å vedlikeholde løypene her. Dette bidrar også med verdifull profilering av området.

LØYPENETTET I SJUSJØEN er i stor grad finansiert av hyttene via kontingenter til de ulike grunneierne i hytteområdene som betaler inn til Sjusjøen og Omegn Skiforening. Lokale DNT-lag i Hamar og Lillehammer står for merking i tilgrensende områder. Samlet har

Sjusjøen og omegn rundt 350 kilometer med løyper som blir preparert hele vintersesongen så lenge det er snø, i tillegg til utallige kilometer merkede turstier og sykkelveger.

HYTTENE via grunneierforeningen er slik viktigste premissgiver for et såpass godt utbygget og velholdt løypenett, noe rekreasjonsverdien

av området er avhengig av både for betalende og de hyttebrukerne som eventuelt ikke er med på spleiselaget. Løypene er også avgjørende for den videre rekreasjonsverdien lokalbefolkning og tilreisende utenfra opplever. Siden området er snøsikkert og velutbygd kommer det gjerne folk fra den utvidede Osloregionen for å gå på ski i helgene.

Fotnoter

1. En av de større hytteleverandørene på Ringsakerfjellet har fabrikk i nabokommunen Gausdal. Regner vi med Gausdal som del av lokaløkonomien kan vi si at all omsetning fra denne leverandøren tilfaller lokalt.
2. Se Flognfeldt (2012), Hyttebrukerundersøkelse på Sjusjøen 2010/2011, tabell 7.19 (side 104).
3. Til justeringen har vi anvendt reallønnsutviklingen i norsk økonomi i perioden, samt tatt høyde for inntektselastisiteten knyttet til reiseliv, for norsk økonomi.
4. Dette er i tråd i med funn fra SSB, som i bakgrunnsarbeidet til sin MSG-makromodell som anvendes til prognoser for utviklingen i norsk økonomi, har funnet at denne elastisiteten er nærmere 1,4. Dette tallet betyr at Nordmenn, i gjennomsnitt, øker sitt forbruk av reiselivsvarer og -tjenester med 1,4 prosent, om inntekten øker med én prosent.
5. Flognfeldt (2012), se tabell 4.4 (side 52)

